

Legjobb a maguk nemükben

MAGGI

élelmiszerei. 9732

Minden család számára legnagyobb értékkel bírnak.

Maggi ízesítésre minden leves-, bouillon-, mártás- s főzéseknek stb. meglepően jó írt kölcsönöz. Néhány csüpp elegendő. Üvegecskében 50 fillértől kezdve.

CONSUMÉ-TOKOK tápláléves készítésére. 4 tok egy adagol 12 fill. 1 a két 20 csupán forró vízzel leöntve, minden további hozzátétel nélkül, azonnal előállítható.

FRANCZIA LEVESEK kétadagos táblákban dróbjá 15 fill. Erődús, könnyen emészthető, egészséges leveshez, mely csupán víz hozzá-tételével néhány percz alatt előállítható. 19 különféle fajtában.

Egy kísérlet meggyőzőbb, mint bármely reklám.

Minden fűszer-, csmegekereskedésben és droguerában kapható.

VASÁRNAPI UJSÁG

47. SZ. 1902. (49. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, NOVEMBER 23.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt: egész évre 24 korona, fél évre 12 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 16 korona, fél évre 8 * A POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 10 korona (a Világkronikával) együtt: 5 * Külföldi előfizetőknek a postai megfizetésű viteldij is csatolandó.

GERMANDRÉE PORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN Francia szabadalom. A szépség titka, ideális illatai feltörlendő arctól, egészséges és diaskró. A Germandrée az arcbőrnek egészséges és óda színt ad. 1900 évi Párisi Világkiállítás: **ARANYÉREM** MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS. Kapható Török József gyógyszerárban Budapesten.

Kitűntetve. Alapítva 1879-ben. Karácsonyi ajándék

egy életnagyságra arckép, mert örök bése van és egyszerűen szobrászati, továbbá előnye más-, nap-, születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéknál az, hogy is mint örökös emlék (különösen megholtakra) mindig alkalmas. Ezeket az arcképeket bármilyen beállítású fénykép után a legújabb technikában készítenek az Nagysága 40:50 cm., ára 3 frt. Ha hasonlatosságért és tartósságért keskenykedem. A fényképet előzetesen állapodni kellőm vissza. A képet 10 nap alatt elkészítem. (Karácsonyi ajándéknál színt képeket tessék máskül előbb megrendelni.) **Bodascher Siegfried**, kintüntetett arcképfestő, festészeti műintézet. Bécs, II., Praterstrasse 61. 9716

Szőlőugast ültessünk minden ház mellé és házi kertjeinkben.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas (bár mind kuszó természetű), mert nagyobb része, ha megnő is, termést nem hoz, ezért sokan nem óvók az eredményt eddig. Hol lugasnak alkalmas fajtákat ültettek, azok bőven ellátják házuakat az egész szőlőérés idején a legkínzóbb muskotály és más édes szőlőkkel. A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legeszkényebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legregebb dísz, a nélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a leg-hálásabb gyümölcs, mert minden évben terem. A fajok ismertetésére vonatkozó színes fénynyomatu katalogus bármikor ingyen és bérmentve küldetik meg, a ki címét egy levelezőlapon tudatja. 9727 Érmelléki első szőlőültványtelep Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.

Restitutionsfluid Kwiszdafele. Cs és szab. mosóvíz lovak részére. 1 üveg ára 2 korona 80 fillér. — 40 év óta az úvári isztállóban, a katonaság és magánosok nagyobb isztállóiban használatban van nagyobb munkánál elő-és utóerdőtől, liczámoknál, inak merevségénél stb., az idomlásnál kiváló munkára képesít a lovakat. Csak a leneti védjeggyel valódi. Kapható Ausztr. — Magyarországon valamennyi gyógyszerárban és déseben. Főraktár: Kwiszda Ferencz János kerületi gyógyszerész, Korneuburg, Bécs mellett. Cs és kir. osztr. magyar, román királyi és bolgár lejedelmi udvari szállító. Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszer-tára, Király-utca 12 és Andrássy-ut 26. 9648

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

KNUTH KÁROLY mérnök és gyáros. Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállítója. Gyár és iroda: Budapest, VII. ker., Garay-utca 10. Központi víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. 9692 Tervek, költségetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG. Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. sz. Kristályüveg készletek, remek virágvázák és alkalmi dísz tárgyak. Üzlethelyiségünk nem a Lánchíddal szemben, hanem az Akadémia, mellett a Béla-utca sarkán létezik. 9706

BELICZAY BÉLA mézeskalácsos és viaszgyertya-öntő, méz-, viasz- és fáklya-raktára. Alapítottatott 1833. Budapest, VII., Csányi-utca 3. szám, saját házában.

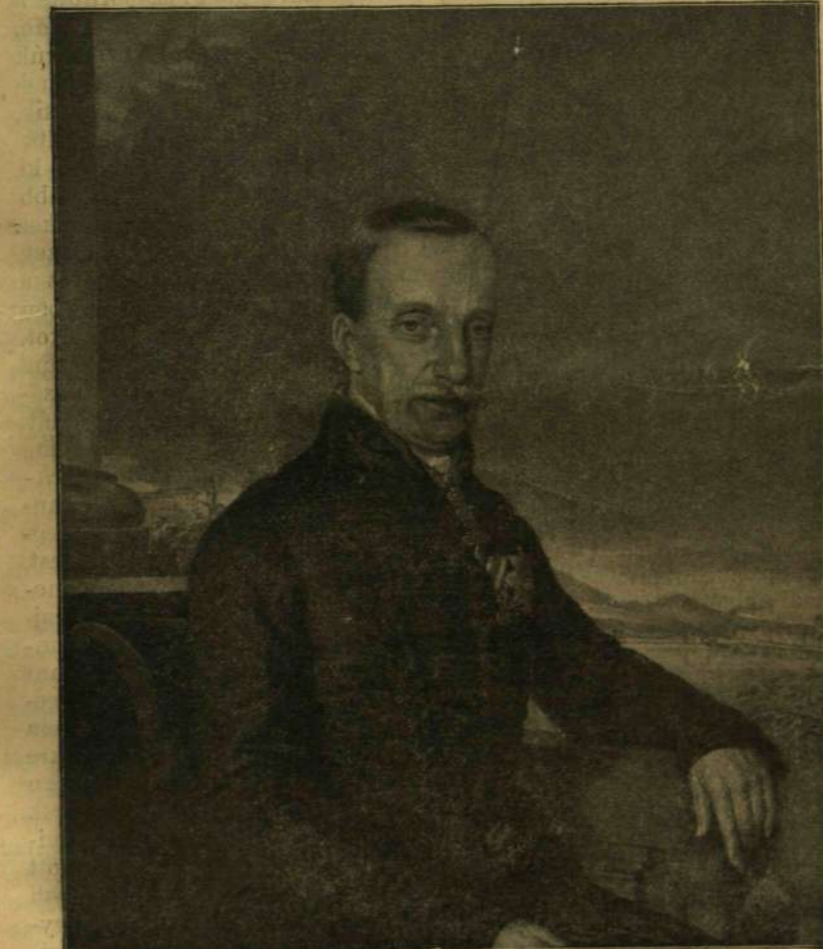
PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA GÖRÖG ISTVÁN BUDAPEST V. ker. Kossuth Lajos utca 15. sz. Nagy választék mindenféle üvegekben. Arzali készletek stb. Igen jutányos áron. 9497

WACHTL ÉS TÁRSA fényképezési cikkek raktára 9663 BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota). Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

LOHR MÁRIA ezelőtt **KRONFUSZ** 9704 csipke, vegyeszeti tisztító- és műfestő-intézete megnagyobbítatott erőművi szőnyegperló és szőrmeáru megóvó-intézettel. — Megbízások átvételnek: VIII., Baross-utca 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő főközlétekben: IX., Calvin-tér 9. V., Harminezad-utca 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-út 16. Telefon 57-08. VIII., József-körút 2. szám. Telefon 57-08.

Brüner Testvérek BUDAPEST, 9674 Koronaherczeg-u. 3. sz. Légszuszusztter, villamoslusztter, petróleumlámpák dús választéka. Ujdonság: legjobb szerkezeta szeszégő.

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papíraru és szab. fémkapocgyára Budapest, I., Mészáros-utca 38. Telefon 91-48. Gyárt nagybani elárusításra következő új cikkeket: A legújabb családi dobozokat és díszborítékokat (levélpapírokkal és borítékokkal), névjegykártyák, gyászlapok, gyászlevélpapírt, gyászleveleket. Saját gyárműnyű fémcsapokkal ellátott rajz-tömböket, szekrénycsipke és torta-papírokat, továbbá papírtányérokat, plakátsőveket és különféle összehajtható dobozokat. Állandó kiállítás a fenti cikkekből a városligeti iparsarnokban megtekinthető. 9307

JÓZSEF NÁDOR.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM JUBILEUMA.

LEGREGIBB es legelőkelőbb közművelődési intézményeink egyike, a Magyar Nemzeti Múzeum alapítása századik évfordulóját ünnepli most. És e szép ünnep felé igaz rokonszenvvel fordul az egész nemzet s mindnyájunkat hazafias öröm és büszkeség tölt el, látva azt a magaslatot, melyet ezen népszerű intézményünk százados fejlődésében, a viszontagságos idők és sokszor vajmi kedvezőtlen körülmények ellenére is, gazdagságban és tudományos jelentőségben elért. A Nemzeti Múzeum annak az általános törekvésnek köszönheti alapítását, a mely a XVIII. század második fele óta a hazafiak legfőbb gondjainak egyike volt: művelődési központokat teremteni a fővárosban, melyekből azután a nemzeti műveltség szétáradjon az ország minden tájára. Legjobbaink — költők, tudósok s egyes politikusok — eszméi között mindenütt megta'áljuk ezt is. Ez adott szárnyat egy magyar tudós társaság alapítása gondolatának is s érdekes, hogy e két rokon célú és működésében egymást kiegészítő nagy intézményünk — Múzeum és Akadémia — ugyanazon család két egymásra következő tagjának köszönheti létét: az apának az első, a fiúnak a második. Gróf Széchenyi Ferencz, a »legnagyobb magyar« atya, maga is kora legelső magyarjainak egyike, a Nemzeti Múzeum megalapítója. Ő is,

mint később fia, a hazai műveltség elmaradottságában látta nemzetünk legnagyobb veszedelmét s az ő áldozatkészsége öröklődött át fiára. A nyilvános pályától, melyen nagy és előkelő szerepet töltött be, II. József rendeletei miatt visszavonulva, már 1786-ban gyűjteni kezdte azt a könyvtárt, melyet 1802 november 25-én kelt alapító levelében a nemzetnek adományozott. A könyvtár mintegy 15,000 nyomtatott könyvet, 2000 kéziratot, sok eredeti oklevelet, gazdag térkép- és metszet-gyűjteményt foglalt magában, csupa magyar vagy magyar érdekű dolgot. Az alapító levelében a gróf gondoskodott az új intézmény önálló életéről, hogy soha más hasonnemű intézetbe ne ne olvadhasson, s fenmaradását biztosította azáltal, hogy alapítványát a nádor felügyelete alá helyezte. Ezzel megnyerte a nagy emlékezetű József nádornak, minden művelődési törekvés buzgó pártolójának közreműködését az új intézet ügyében, a kinek buzgalma nélkül aligha indulhatott volna az oly szép fejlődésnek. Az alapító után a nádor az, a kinek a Múzeum, fennállása első időszakában, legtöbbet köszönhet. Az akkori Pesten nagyon nehéz dolog volt az új könyvtár elhelyezésére alkalmas helyiséget találni. A felosztott palos-rend egykori kolostorában, melyben akkor a hétszemélyes tábla volt elhelyezve s mely a központi papnövelde helyisége, a nagy könyvtár-termet

GRÓF SZÉCHENYI FERENCZ.

Miller Ferdinánd. (1812–1823.)

Haliczky Antal. (1823–1837.)

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM IGAZGATÓI.

Horvát István. (1837–1843.)

Kubinyi Ágoston. (1843–1869.)

Pulszky Ferencz. (1869–1894.)

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM IGAZGATÓI.

Szalay Imre. (1894 óta.)

jelölték ki e czélra s 1803-ban, nem minden nehézség nélkül, a könyvtár-t is vonult ide s első öre, Miller Jakab Ferdinánd, Petrovics Ignác irnok és az akkor még ifjú, lángbuzgalmú hazafi, későbbi nagyhatású történettudós Horvát István segítségével hozzáfoghatott berendezéséhez. A mondott év december 10-én a könyvtár-t a nádor s az alapító gróf jelenlétében ünnepélyesen megnyitották s ezzel átadván a közönség használatának.

Az akkori háborús idők veszedelmét azonban kétszer is meg kellett az új intézménynek éreznie. Az 1805-iki háborúban Napoleon hadai benyomultak Magyarországra s mármár a fővárost fenyegették. A könyvtár becsesebb kincseit, nevezetesen a kódexeket, ritkább nyomtatványokat s a térképeket biztonságos helyre kellett szállítani előlük. Miller könyvtárörre jutott a költöztetés feladata s ő kísérte katonai fedezet alatt a könyvtár kincseit Temesvárra, s honnan csak a következő év márciusában kerültek vissza Pestre, temesvári hazafiak adományával gyarapodva. Pesten azonban újabb veszedelem várta a könyvtár-t: a pálos-kolostorba időközben beköltözött a papnövelde s a könyvtár-termet lefoglalta a maga czéljaira. Gróf Széchenyi csak nagy bajjal birt haladékat szerezni a könyvtár számára addig, a míg alkalmas helyiséget találhat.

A nádornak ez alkalmat nyújtott arra, hogy fólvesse az intézet állandó otthonban való elhelyezésének eszméjét, kapcsolatban valódi múzeumná való kibővítésével, a minek szükségét 1806-ban hangoztaták először a nádor által véleményadásra felkért hazafiak. Addig is, a míg az erre szükséges anyagi eszközökről gondoskodni lehetett, a helytartó-tanács az u. n. negy-zeminárium (a régi egyetemi központi épület) nagy részét alakította át az intézet czéljaira, a hova a múzeumi gyűjtemények 1807-ben be is költöztek s 1817-ig maradtak ott. A költözés évében foglalkozott először az országgyűlés e nagy fontosságú közügygel, melynek a nemzeti művelődésre való nagy jelentőségét felismerte s a megajánlott hadi költség minden forintja után egy garast rendelt a felállítandó Múzeum alapjának létesítésére bevezetendő. Ez az országgyűlés egy másik szempontból is nevezetesen a Múzeum történetére: XXIV. törvényczikkében nevezeték először Nemzeti Múzeum-nak.

A nádor buzgólkodására társadalmi úton is megindult a mozgalom a Múzeum érdekében s elődje nyomdokán haladva, az 1808-iki országgyűlés közadakozást rendelt a múzeumi épület költségeire. Egyes hazafiak s városi és vármegyei hatóságok lelkesedéssel karolták fel az ügyet, gyűjtemények, egyes tárgyak ajándékozásával és pénzadományokkal. Rövid idő alatt 479,541 forint gyűlt össze, herczeg Grassalkovich Antal pedig odajárndékozta a Ferencziek temploma mögötti telkét, mely elől a mai Kosuth Lajos-, hátul pedig a Reáltanoda-utczára néz. Ez időben vette meg a Múzeum ásványtárának alapját az alapító Széchenyi gróf neje, gróf Festetics Julianna, becses ásvány-gyűjteményével.

A Múzeum ügye most már fejlődésnek indult,

de csakhamar megakasztották a politikai események. 1809-ben ismét menekülnie kellett főbb kincseivel Napoleon hadai elől Nagy-Váradra, mialatt pesti helyiségeit lefoglalták katonai kórháznak, úgy hogy a következő évben megint sok baj volt az elhelyezéssel s csak a nádor erélyes közbelépésére vonult ki belőlük a katonaság. A béke helyreálltával ismét jelentékenyen gazdagodott a Múzeum, alapítója jóvoltából, a ki odajárndékozta 50,000 forintra becsült gazdag éremgyűjteményét. A jobb napok helyett azonban újabb nagy csapás nehezedett az intézetre az 1811-iki devalvációval, mely szépen felnövekedett törzsvagyonát egy csapással leolvasztotta 95,908 frtra. A nádor buzgósága és a mindinkább feltámadó nemzeti közérdeklődés azonban nem engedte, hogy a Múzeum működése és fejlődése megbénuljon. A fejlődés jele, hogy ez időben már öt tisztviselője volt az intézetnek s a nádor megbízásából Miller szolgálati szabályzatot dolgozott ki számukra. Ez időben vetették meg az őslénytani gyűjtemény alapját, Rainer főherczeg ajándékával, a rovar-tani gyűjteményét vétel útján.

Ugyanezeker lépett hathatósabban előtérbe a múzeumi épület kérdése is. A Grassalkovich-féle telek e czélra alkalmatlannak bizonyult s ezért más hely, a Múzeum mai helye felé fordult a figyelem. 1813-ban meg is vették ezt a telket gróf Batthyányi Antaltól 220,000 váltó forintot s kiegészítették még néhány oda-szögellő kisebb telkekkel is.

Miller, az első ör, ekkor már igazgató volt: 1812-ben nevezte ki ez állásra József nádor. Az országban talált kincseletekből, a melyeket addig a bécsi udvari gyűjteményekbe kellett küldeni, a Múzeum számára is megengedte egy udvari rendelet a válogatást, egy másik rendelet pedig a törvényhatóságoknál a nyomdai köteles példányok beküldését szorgalmazta. Az utóbbi intézkedésnek azonban, bár többször megújították, a legújabb időkig nem sok fogadtak. Becses gyarapodás volt azonban gróf Széchenyi immár harmadik adománya: ó-kori klasszikusok s külföldi remekírók műveiből álló soproni könyvtára, melyet Horvát István, ekkor már könyvtári ör vett át s összesen — a hozzá tartozó metszetekkel és földabroszokkal együtt — 34,000 forintra becsült 1819 februárjában. A nemes grófnak ez volt utolsó intézkedése az általa alapított intézet érdekében. 1820 december 13-án Bécsben meghalt. Nyomdokaiba méltóan lépett fia, gróf Széchenyi Lajos is, a ki 10,000 ezüst forintnyit alapítványt tett a «Nemzeti Múzeum Széchenyi országos könyvtára» s annak tisztviselői javára.

Az alapítót nem sokkal élte túl az első igazgató, Miller Jakab Ferdinánd sem, a ki 1823-ban halt meg. Buzgó férfi volt, sokat köszönhet neki az intézet, melynek édeként ép a legnehezebb időben mint tudós és mint a gyűjtők és adakozók buzdítója, nagy tevékenységet fejtett ki. Halála után a rangban legidősebb múzeumi öre, Haliczky Antalra bízta az igazgatói teendőket ellátását, a ki 1837-ig viselte a tisztelet s elhunytá után a már akkor nagy hírű Horvát István lett az utódja.

Gróf Széchenyi Ferencz halála után az intézet fejlődésének legbuzgóbb előmozdítója, nemcsak az alapító levélben gyarapított tisztviségél, hanem lelkes ügyszeretetével fogva is, József nádor maradt. Minden erejével azon volt, hogy a Múzeum felvirágzását segítse: szaporította a tisztviselők számát a múzeumi alap terhére, inséges években, mint a francia háborúk ideje, a devalváció, az 1831-iki kolera-járvány, drágasági pótlékok engedélyeztet nekik, rendeleteket adott ki a közadakozás buzdítására, országgyűlési határozatokat eszközölt ki e czélból, lehetségessé tette egyes drágább könyvek, tárgyak megvételét, maga is értékes ajándékokkal gazdagította a gyűjteményeket. Szépen jellemzi azt az érdeklődést, melyet a Múzeum ügyei iránt tanusított, hogy 1814-ben személyesen hozta el azt a nagybecsű ajándékot, melyet Frankfurt városa küldött neki a Múzeum számára: Szent István legendájának XII. szádzból való kódexét, az ú. n. Hartvik-legendát.

Az ő közbelépésének köszönhetette a Múzeum egyik legfontosabb gyarapodását, a Jankovich-féle gyűjtemény megvásárlását. Wadasi Jankovich Miklós, egyike a legkitünőbb és legszerecsesebb gyűjtőknek, 1830-ban kelt s Pest, Pilis és Solt vármegyékhez benyújtott folyamódásában felajánlotta megvételre «Magyar hajdankor emlékeinek jeles gyűjteményét». E gyűjtemény a maga nemében páratlan volt, roppant gazdag könyvtár, okiratgyűjtemény, régiségeket tartalmazott. A könyvek és kéziratok száma 30,000 körül járt, az oklevelek is ezekre rügött s elsőrendű fontosságú ritkaságokban bővelkedett. Volt benne két Korvin-kódex (ezek voltak a Múzeum első korvinái), számos unikum és a legrégebb Magyarországon nyomtatott könyvek, a Budai Krónikának egy — bár nem egész épségben megőrzött példánya. Ny nagybecsű kincs megvételét tetemesen megnehezítette volna, ha a vételi tárgyalásoknak végig kell mennie az akkori roppant nehézkes hivatalos eljárás minden akadályán s még az is megeshetett volna, hogy a gyűjtemény elkallódik, vagy valami külföldi, fűrgében mozgó régiségkereskedő kezére jut. Ezért a nádor gyors elhazroszáll 1832 november 12-én megvásárolta a gyűjteményt 125,000 frton s főlözöltotta hozzájárulásra a törvényhatóságokat. Így került a már biztosított úgy az 1832/36-iki országgyűlés elé, a mely a vételhez hozzájárult. Az országgyűlés XXXVII. törvényczikke, mely ezt kimondja, különben is a legnevezetesebbek egyike a Múzeumra vonatkozó törvényhozási intézkedések közt. Kimondja, hogy a nemesség önkéntes megadóztatásából 500,000 frtot ajánl meg a Múzeum épületére, a gyűjtemények gyarapítására pedig a nemzeti felkelés hozzájárulási alapjának főlös jövedelmeit, melyek addig a Ludovica-Akadémiára szolgáltak, a Nemzeti Múzeum czéljaira rendelte.

Az általános nemzeti föllendülés hatásait ilyen módon örvendetesen megérezte a Múzeum is, nemcsak az országgyűlés gondoskodása révén, hanem egyes hazafiak adakozása által is. A gróf Mészáros család utolsó férfi-sarja, István gróf főosztalnok-mester gazdag családi könyvtárát és kéziratgyűjteményét ajándékozta oda,

Pyrker László egri érsek 190 darab festményből, jó részt régi híres külföldi mesterek műveiből álló képtárával megvetette a múzeumi képtár alapját. A Pyrker-féle képek később, midőn a múzeumi képtár modern művészeti gyűjteményé lett, az országos képtárba kerültek, melynek ma is értékes részei. Kiseb gyűjteményekkel, valamint pénzadományokkal is folytonosan szaporodott a Múzeum, melynek anyaga akkor már igen tekintélyesre növekedett.

Ez a fejlődés annál sürögöbbé tette a nagyszabású múzeumi épület szükségét. A nádor ezt a főfontosságú feladatot is teljes eréllyel vette kezébe s 1836. tavaszán felszólította Pollack Mihály pesti építész, hogy tegyen javaslatot egyelőre arra nézve, mennyi épületanyagot kell a Múzeum telkén összehordani, hogy az építést a következő évben teljes eréllyel el lehet kezdeni. A től folyamán össze is hordták a telken fél millió téglát s megfelelő mennyiségű terméskövet és egyéb építési anyagot, mire a nádor megbizta Pollackot az építéssel. 1837 júniusában megkezdődött az építkezés s az év végére az alapozással el is készültek.

A következő évben az építkezést is, de még inkább a Múzeum gyűjteményeit nagy veszedelemmel fenyegette az árvíz. Március 14-ikén a lelkes Horvát István kora reggeltől estig hordatta három szolgálával és 21 katonával a tárgyakat a földszintre az emeleter, hogy a fenyegető veszedelem elől biztonságban legyenek.

Tíz évi munka után, 1846-ban végre az épület elkészült annyira, hogy a Múzeum beköltözhetett. Az anik idomok fölbiználásával emelt hatalmas épület ma is a legszebb s legnagyobb művészeti hatású monumentális épületek egyike a fővárosban és fennen hirdeti építőjének, Pollack Mihálynak ily nagy feladatokra való rátermettségét, egyszerű, nemes arányai-val, részleteinek öszhangjával. A négyszögletű nagy kétemeletes épület képe élénk emlékeztetésben marad mindenkinek, a ki valaha a fővárosban megfordult; nyolcz korinthusi oszloptól támogatott szép porticua s a különösen főbejártának s előcsarnokának építészeti megoldása építészeti nevezetesség számba megy. A fölpeő a díszterembe vezet, az épület első és második emeletét a gyűjteménytárak foglalják el, a földszinten pedig lakások, irodai helyiségek, raktárak vannak. Az egész épület hossza 109 méter, szélessége 70 méter, magassága 28 méter. Az építés költségei 612,946 frtra rügtek. A nádor még az építés idejében gondoskodott arról is, hogy legyen, a ki új otthonában vezesse az intézetet: 1843-ban kinevezte igazgatóvá Kubinyi Ágostont s hajlott kora és nagy elfoglaltsága mellett is, mindig talált arra időt, hogy a Múzeumnak még kisebb fontosságú ügyeivel is törődjék. Az épület elkészültét meg elérte, de berendezés-ét már nem: 1847 január 13-án elérte a halál. Halála után István főherczeg nádor vezette az intézet ügyeit, 1848 októberében történt lemondása után pedig az előfellelő kormány vallás- és közoktatásügyi miniszteriuma.

Az 1848-iki mozgalmas eseményekben a Múzeum épületének is jutott szerep. Mint általa

nosan ismeretes, a március 15-iki események egyik fő színhelye volt: a feljárt jobb lépcső-szárnyáról szavalt Petőfi a «Talpra Magyar»-t s innen buzdították a többi szónokok is a sokaságot. Az eseményt az épületen márvány emléktábla hirdeti, melyet 1898-ban állított fel az egyetemi ifjúság. 1848 júliusában használta először a Múzeum eredetileg felolvasások tartására szánt dísztermet a főrendiház, mely tudvalegöl itt ülésezett egész mostanáig, az új országgház elkészültéig.

A mai múzeum-kert, a főváros belső részének legszebb és legnagyobb park-illetvénye ekkor még nem volt meg, de Pollack építész gondoskodott erről is azáltal, hogy a telket kellőképen feltöltette, részint az épület alapozásokor kiásott, részint pedig egyéb környékbeli építkezésekből kiterült földdel, törmelékkel, melyet a városi hatóság az építész kérésére odahordatott. A telek ekkor még csak elül volt vasrészcsal elkerítve, többi három oldalát díszetlen deszka-kerítés foglalta be.

A szabadságharoz eseményei nemcsak megakasztották az intézet fejlődését, hanem olykor veszedelemmel is fenyegették biztonságát. Különösen 1849 májusban volt nagy a veszedelem, a mikor Hentzi Budavárból bombázni kezdte Pestet. Kubinyi igazgató e napokban a Múzeum feltétebb kincseit levitette a pincze egyik fülkéjébe s ott befalaztatta. Csak a nyugalom beállta után kerültek a kincsek vissza a pinczéből. A gyűjtemények szaporítására, sőt szabászati rendezésére is e zavaros időkben alig lehetett gondolni s természetesen a közönség érdeklődését is teljesen a háborús események foglalták le, úgy hogy a Múzeumot egy-két szakemberen kívül alig látogatta valaki.

Következett az abszolútizmus ideje. A Múzeum is sok zaklatást szenvedett ez időszakban, bár a kormány ez intézet iránt némi jóindulatot is tanusított s részint a költségek hiányainak pótlására az országos alappól folyósított összegeket, részint szervezeti ügyeinek rendezésével mozdította elő ügyeit. Intézkedéseket tettek a gyűjtemények rendszeres lajstromozására és felállítására, szolgálati szabályzatot készítettek a személyzet számára. A nemzeti adakozás is kezdett újra megindulni: e tekintetben legnevezetesebb a magyar hölgyek 26,000 frtos adománya, melylyel 1859-ben a Széchenyi-könyvtár dísztermet és két más termét beburtozták.

A nemzetre virradt jobb idők bekövetkeztekor, 1860-ban a Múzeum ügyeit az újból felállított helytartó-tanács vette kezébe s gróf Pálffy Móricz helytartó 1862-ben gróf Andrássy György országbíró elnöke alatt bizottságot küldött ki a Múzeum ügyeinek megvizsgálására s megfelelő javaslatok tételére. E bizottság, melynek jegyzője Römer Flóris volt, meghozta javaslatát s a helytartó-tanács, a szervezeti ügyekben nem akarván az országgyűlésnek elébe vágni, egyelőre a pénzügyi helyzet orvoslását mondta ki legsürgösbbe feladatnak. Az épület helyreállítására s a gyűjtemények rendezésére egyszer s mindenkorra 121,000 forintot utalványozott ki,

rendes évi javadalomul pedig a múzeumi alap jövedelmének kiegészítésére 18,000 forintot.

Közben beköszöntött az alkotmányos korszak. A Múzeum ügyeinek intézését Bárá Eötvös József vallás- és közoktatási miniszter vette át, a ki Kubinyi Ágostonnak 1869-ben történt nyugalomba vonulása után Pulszky Ferenczet, a kitűnő író és publicistát, már akkor európai hírnőt nevezte ki a Múzeum igazgatójának. A miniszteriumban a múzeumi ügyeket a nagyérdemű Hegedüs Candid Lajos miniszteri tanácsos vezette.

Ez új vezetés alatt kezdődött a Nemzeti Múzeum új korszaka, melynek folyamán e közintézetünk a modern tudományosság magas színvonalára emelkedett. Az eddigi küzdelmesidőkben, míg folyton a megalakulás nehézségeivel kellett küzdeni, belsőleg csak nehezen fejlődhetett az intézet, a gyűjtemények rendezése és tudományos feldolgozása csak nagyon lassan haladhatott s így csak kevéssé feleltethet meg egyik legfőbb czéljának: a hazai tudományosság fejlesztésének és művelésének. Az új korszak főképe a belső fejlődés ideje lett s ekkor vált a Múzeum azzá, a minek alapítói tervezték: a magyar tudományos élet egyik legfőbb központjává.

Első sorban az egyes osztályokat szervezték. 1870-ben váltak széjjel az eddig egy osztályban elhelyezett természetrajzi gyűjtemények s az állattár mellett megalakult a külön ásvány- és őslénytani, valamint a növénytár, 1871-ben pedig a kelet-ázsiai expedícióval hozott tárgyakból létesült a néprajzi tár, míg a kézműves-ségre vonatkozó gyűjteményt kiválasztották a Múzeum anyagából s más, e tárgykörhöz inkább illő intézetekben osztották szét. Ezzel megalakultak a Múzeum összes osztályai, a hogy ma is vannak.

Az országgyűlés a kedvezőlen pénzügyi helyzet miatt nem hozhatta meg a kellő anyagi áldozatokat a Múzeum ügyeinek föllendítésére; sem a gyűjtemények szaporítására szolgáló javadalom, sem a tisztviselők díjazása nem volt elégséges, azonban a lehetőség határain belül számos hasznos intézkedést tett. Fontos ezek közt a Múzeum ügyeinek megvizsgálására 1880-ban kiküldött bizottság jegyzőjének, báró Radvánszky Bélának javaslata, mely több, részben még ma is aktuális kérdést vetett fel. E javaslat monddta először szükségesnek a könyvtár és kéziratár különválasztását, a mi azóta meg is történt s ez foglalkozott először a helyiségek kibővítésének ma is még mindinkább égetővé váló kérdésével. Egy másik, 1887-ben Berzeviczy Albert akkori államtitkár elnöke alatt kiküldött bizottság szükségességnek találta, hogy a természetrajzi táruk számára külön épületet emeljenek s e mellett felvette az eszmét, hogy a múzeumi épület homlokzatát, porticusát és előcsarnokát az épület monumentális jellegéhez méltó anyaggal kell bevonni. E kérdések elintézése még mindig a jövő kérdése. Különösen az épület kibővítése, illetőleg új épületek emelése fontos és sürgető, mert ma már a gyűjtemények annyira össze vannak zsúfolva, hogy sok tárgyat fel sem lehet megfelelően állítani s nagy részük ládába csomagolva hever, a nö-

vényárt és a néprajzi osztályt pedig bérházakban kellett elhelyezni.

Pulszky Ferenc tudós vezetése alatt serényen megindult a tudományos munka is a Múzeumban. Buzgó és szakszerűen képzett tisztviselők kezébe kerültek az egyes osztályok, megkezdődött s nagy részben ma már végre is van hajtva a gyűjtemények tudományos rendezése, a melyek most már a modern muzeologia követelményeinek megfelelő tudományos gyűjteményekké váltak. A múzeumi anyag is mindinkább szaporodott, részint ajándékok, részint vétel, részint pedig a tisztviselők tudományos kutatásai útján s a mindinkább gyarapodó anyag személyzet szaporítását is szükségessé tette. E haladásban nagy érdem illeti meg Pulszky Ferencet, az igazgatót, a ki 1894-ig vezette a Múzeum ügyeit, mikor hajlott kora miatt nyugalmába vonulván, Szalay Imre műszertan tanácsos került az intézet élére, a ki már 1887.

Hogy a kezdethez képest mekkora volt száz év alatt a haladás, legjobban mutatják a Múzeum mai anyagának számadatai. Az egyes osztályok és gyűjtemények anyaga az 1901. év végén a következő volt:

Könyv- és levéltár	826,979 darab	27 teremben, illetőleg helyiségben
Érem- és régiségtár	292,034	12 " " "
Képtár	645	10 " " "
Állattár	1.285,784	12 " " "
Ásvány- és fémleltár	38,300	14 " " "
Növénytár	425,700	34 " " "
Néprajzi tár	34,293	118 " " "

Óriási számok ezek, a száz év előtti szerény kezdethez képest.

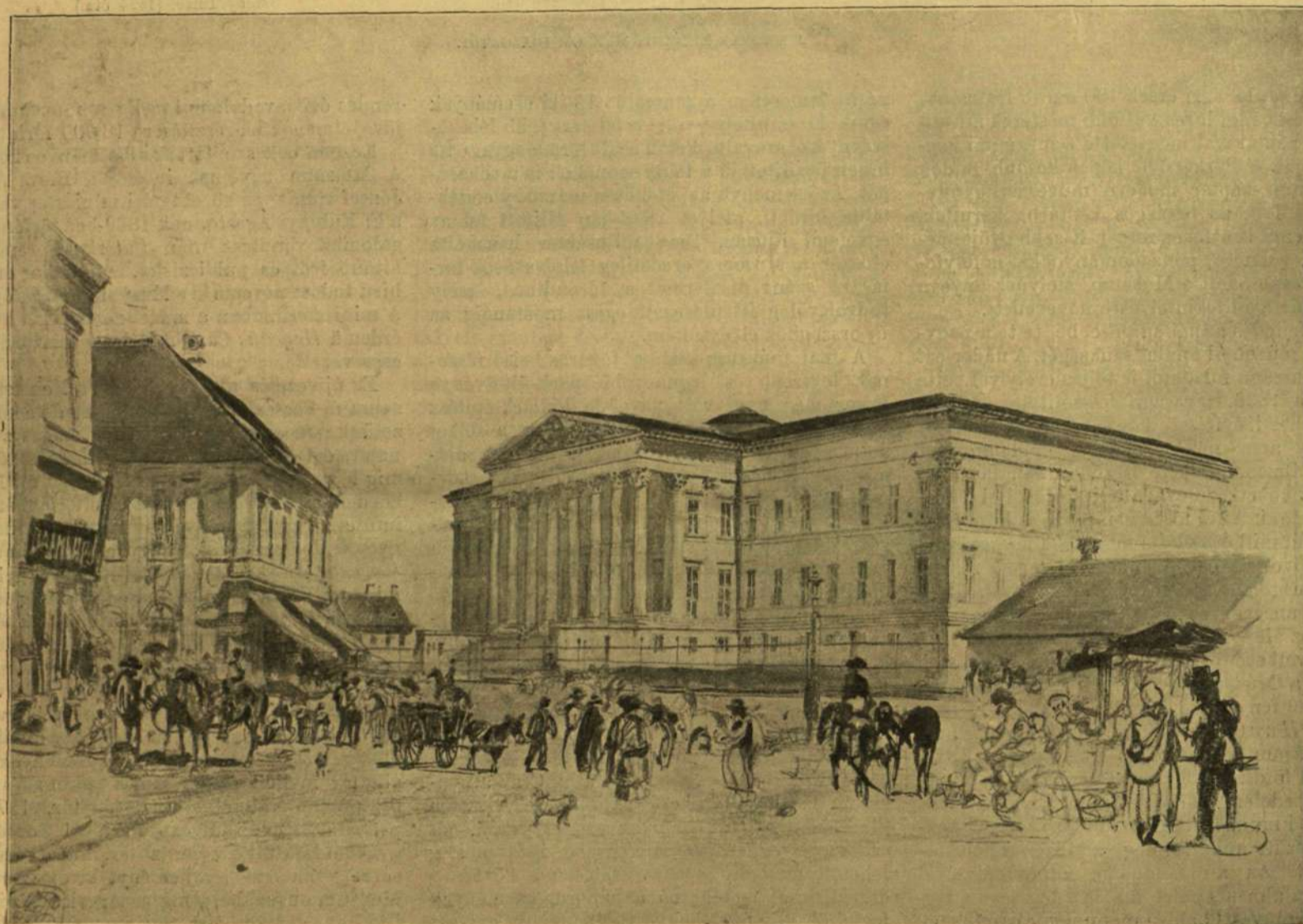
A Nemzeti Múzeum közszemlére kitett gyűjteményeit napról-napra nagyszámú közönség látogatja (1901-ben a látogatók száma 403,769 volt) s a szemlélet útján okúl, művelődik álta-

állandó összeköttetést tartanak fenn a külföld hasonló intézményeivel és tudományos köreivel. Bizvást nézhetünk úgy a századik évforduló alkalmából a Nemzeti Múzeumba, mint a magyar tudomány, a magyar művelődés egyik legerősebb gócpontjára.

A NEMZETI MÚZEUM RÉGISÉGTÁRA.

Nemzeti Múzeumunk régiségtárát csak 1814 óta szervezték önálló osztályra, mindazonáltal sok tekintetben Európa legelső e nemű intézményei közt foglal már helyet s az emberiség művelődéstörténetére nézve rendkívül sok becses anyagot tartalmaz, a mint ezt a külföldi tudósai is készséggel elismerik.

Különösen gazdag pedig régiségtárunk újabb korszakai, réz- és bronzkorszakai, továbbá római korszakbeli tárgyakban.

A NEMZETI MÚZEUM ÉS KÖRNYÉKE 1850-BEN. — Alt Rudolf rajna után.

óta, előbb mint a miniszteriumban a múzeumi ügyek eladója, 1894. óta pedig mint igazgató nagy buzgalommal vezeti a Múzeum ügyeit. Ő szervezte a múzeumi laboratóriumokat, nemkülönben a néprajzi osztályt, mely addig csak kézi gyűjteménynek volt tekinthető. Az 1889. óta történt előhaladás jellemzésére megemlíthetjük, hogy azóta a Múzeum költségvetése 110,000 forintról 496,861 koronára emelkedett, tisztviselőinek száma pedig 24-ről 43-ra szaporodott.

A legutóbbi években a kormány számos jelét adta a Múzeum iránti érdeklődésének s jóindulatú gondozásának. Nevezetes intézkedések e tekintetben a nemzeti múzeumi tanács létesítése, a nyomdai termékek köteles beszállításáról szóló törvény, a tisztviselők fizetési viszonyainak rendezése, stb. Egyes gyűjtemények és fontosabb tárgyak megvételére is nagyobb összegeket fordítottak; e tekintetben egyes hazafiaknak is sokat köszönhet a Múzeum: így első sorban Semsey Andornak, a ki különösen az ásványtár gazdagította nagy bőkezűséggel; gróf Zichy Jenő az ázsiai utasáiban gyűjtött természetrajzi és néprajzi anyag nagy részét ajándékozta oda s mások is értékes adományokkal járultak a Múzeum gyarapításához.

luk, jobban megismeri nemzeti multunkat, a hazai nép életét, a természet gazdagságát. A múzeumi tisztviselők a néhány év óta szokássá vált népszerű előadásokkal rendszerezik, összefoglalják az így szerzett részletismereteket. A kutató tudósnak nélkülözhetetlen kincsébánya a Múzeumban felhalmozott anyag s különösen a ki hazai történetünket, néprajzunkat, természetrajzunkat kutatja és műveli, nem mellőzheti a Múzeum által nyújtott forrásokat. E tudományos munkában serény részt vesz a Múzeum tisztviselőinek serege is, kik között számos jeles tudós működik s többen közülük vezető alakjai egy-egy tárgykör terén tudományos életünknek.

Nagy és fontos hatást éreztek a Nemzeti Múzeum úgyszólván az egész nemzettel, mert a ki a vidékről a fővárosba rándul, többnyire fel szokta keresni az egyes gyűjteményeket, melyek körül ott láthatjuk a tanuló-ifjúságot, a nép egyszerű fiat, a műveltebb osztályok tagjait. S tudományosságunkat a Múzeum a külfölddel szemben is képviseli, tisztviselői tanulmányozzák az európai múzeumokat, részt vesznek nemzetközi tudományos gyűléseken, dolgoznak külföldi szakfolyóiratokban, az intézet egyes tárgyaival részt vesz külföldi kiállításokon,

A miről az írott történelem nem emlékezik: gyűjteményeink meggyőzően beszélnek arról, hogy már a kőkorszakban, midőn a fémek használata Európában még ismeretlen volt, midőn még bölények s azóta rég kiveszett állatok csordái legelészték síkokon, erdőkben, hazánk területét már meglehetősen sűrűn lakta az ember; s hogy különösen kedvelte a vizek mellékein elterülő magaslatokat, hol kunyhóit felütötte. Ilyen helyeken ásva, legtöbbször megtaláljuk az ősember nyomát: a sok összetört durva cserepet, kovaszilánkot, a temérdek kagylóhéját, hasogatott csontot, a régi lakomák eme maradványait. Temetkezni is leginkább ilyen helyekre szerettek. Már hittek a sirontuli életben, mert halottaik mellé oda helyezték a kőbaltát, a kőből vagy csontból készült nyilakat, késeket s egyéb eszközöket, az agyagból, kagylóból csinált ékszereket; sőt enni való is tetek a tulvilági útra a halott mellé korong nélkül készült edényekbe.

Mindezen és több hasonló tárgyaknak ezrei kerültek a régiségtárba. Mindegyik egy-egy szó, egy-egy betű, mely ama rég letűnt ismeretlen korról tanít s felvilágosít bennünket a hajdan itt lakott ősnép életviszonyairól, művelődési állapotáról; bár hogy kik voltak, mik voltak, honnan

jöttek, hova lettek, az továbbra is titokban marad.

A réz- és bronzeszközök arról beszélnek, hogy egyszer csak az idők mélyében valami műveltebb törzsek vándoroltak be valahonnan s erőt vettek a békésen halászgató, vadászgató kőkori népségen.

Az új törzsek már ugyancsak tudtak a rézzel és ónnal bánni, ismerték az aranyat, ezüstöt is, de a vasat még nem használták. A mely fémhez értettek, azt már mesterileg is tudták kezelni. Meglepő szép, ma is művészi becsesel bíró, fejlett izlésre mutató liliomlevél alakú kardokat, pompás karvédőket, övdíszeket, korongokat s ékszereket készítettek bronzból s agyagedényeik közt is nagyon sok díszes van. Ha megtekintjük a sok közül pl. a pécskai leletből származó gyönyörű karvédőket és bronzövet, vagy a Delhaes-féle * gyűjteményből való díszes bronzkorongot, csodálkozva kell azon őskor

meretei nélkül a nagy hódító nemzet részletes története nem is lehetne teljes; sőt sok homályos, korábban megfejtetlen kérdésre csakis a mi tárgyaink adhatnak felvilágosítást.

Különösen nevezetesek a feliratos és domborműves köelmékek: szarkofágok, sírtáblák, fogadalmi kövek. Meglátjuk ezekből, hogy mennyi különféle nemzetiségű népekből toborzottak a császárok idejében a római légiókat, meglátjuk, hogy a legtávolabbi vidékekről, Ázsiából és Afrikából is mennyi telepes jött hazánkba, kik régi nemzeti isteneiket hűségesen tovább tisztelték.

Az aravisk nevépről is alig tudunk a nevénel többet a történelemből. Amde a kövek elmondják, hogy ez a nép lakta Budát s attól fogva nyugat felé terjedt s ez alapította Aquincumot is. A köveken fennmaradt neveikből megtudjuk azt is, hogy a kelta népek közé tartoztak, tehát egy törzsből származtak a mai francziák legfőbb népelemével, a mint hogy csak-

Nagyon sok érdekes s a régieknek halottaik iránt való kegyeletét bizonyító ezen korbeli emlékei vannak a Múzeumnak. Így többek közt meglátták egy második segédlegióbeli római katoná szarkofágját, a ki 184-ben Kis-Ázsiában esett el a harcban, de Aquincumban lakó családja hazahozatta csontjait s itthon temettette el. Egy sírtáblán pedig a »legboldogtalanabb anya« panaszodik, hogy gyermekei, — a kiknek emlékére a táblát állíttatta, — fiatal korukban mind elhaltak.

Hanem a halottak iránti kegyelet nem mutatkozott mind'g. Furcsa példáit láthatjuk ennek nébány mérföldmúató oszlopon, melyekre nagy magasztalások közt felvésték az uralkodó császár nevét is, de az új császár lefaragtatta az előd nevét, hogy még emléke is pusztuljon a világról. Most aztán ott vannak a dicsőítő sorok, csak épen annak a nevet nem találjuk, a kit egykoron oly ékes szavakkal magasztaltak. Így járt a

A NEMZETI MÚZEUM ÉS KÖRNYÉKE MA. — 1902. évi fénykép után.

embereire tekintünk, a kirkól a történelem még úgyszólván semmi bizonyost sem tud.

Ezután lassanként a vas használata is terjed s az írott történelem világossá derengeni kezd. Történeti népevek merülnek fel, vándorlásaikról, villongásaikról írott hírt kapunk, szórványos, hézagos tudósításokat, míg nem aztán egyszer a rómaiak hatalmas keze ide is elér s hazánk egyes részei századokon át római tartományokká lesznek.

Ebből a korból ismét pártát ritkító gyűjteményeink dicsekedhetik régiségtárunk s nagyszámú római köelmékeink olyanok, melyek is-

* Delhaes István atya, Delhaes Miklós Hollandiából költözött Pestre, itt nagykereskedő volt s nőül vette Lukács Emerenciát. 1843-ban született fia, István, ki korán Bécsbe került s a festő-akadémián Würzinger tanítványa lett. Mint festő restaurátora volt Liechtenstein herceg képtárának, több önálló műve közt legjelentékenyebb az a nagy történeti kép, mely Hunyady Mátyást ábrázolja, a mint Bécs előtt királyi sátorában ülve fogadja Bécs város magisztrátusát s átveszi a város kulcsait. E kép is hozzánk került most a nagy hagyatékkal együtt. Delhaes István, bár Bécsben meghonosodott, mindig magyar állampolgár maradt. 1901. április 18-án hunyt el s nagybecsű gyűjteményét, mely kivált antik egyiptomi tárgyakban gazdag, a Nemzeti Múzeumnak hagyományozta.

ugyan Galliából is vándoroltak ide, a Krisztus születése előtti időkben. A római iga alá kerülve azok műveltségét felvették ugyan, de nemzetiségüket, valamint viseletüket is az egész római uralom alatt megtartották.

Sajátságos volt nők viselete, a mint ezt sok sírtáblán láthatjuk. Leginkább turbánszerű fejdíszet viseltek, ruháik összetartására hatalmas kapesokot — fibula — használtak, a vastag fémcsodronyokból készült nyakék pedig soha sem hiányzott az aravisk nőről.

E korbeli régiségek egyik legbecesebbike egy sírtábla, melyen teljes épségében megmaradt egy aravisk nő egész alakja, domborműben szép-n kifarragva. Ruházata minden részlete jól ki lehet venni, meg sajtátságos, a maiaktól nagyon eltűnt cipőit is. Ez a nő úgy van ábrázolva, a mint egy tálon disznófejet visz; a mi nemcsak azt látszik bizonyítani, hogy az elhunyt valamikor jó gazdaszony és jeles szakácsné volt, hanem hogy a disznófej az araviskoknál kedvelt nemzeti eledel lehetett s azért tette a kömetző épen ezt a tanyérra.

Úgy látjuk, az araviskok nagyon szerették a kocsit és lovat, mert sok sírtáblán látjuk, a mint az elhunyt kocsin ülve van ábrázolva még pedig nagyon különös alakú, rendesen igen kicsi kocsin.

218-ban trónra került Macrinus, nemkülönben a néhány évvel később uralkodott Maximinus, a kit fellázadt katonái öltek meg. Amannak nevért irigy utóda Elegabalus, emezét pedig I. Gordián vakartatta ki a köelmékekről.

A római birodalmat megdőntő népvándorlás korából is sok és igen becses tárgy van a gyűjteményben. De mindennél érdekesebbek ránk nézve a honfoglaló ősk ereklyéi. A benei és ver-bi lovas-sírok voltak az első sírletek, melyekről kétségtelenül kiderült, hogy a honfoglalás korából származnak. Ezekhez járult aztán később még sok más. Világot vetnek ezek a honfoglalók viseletére, temetkezési szokásaikra egyiránt, a melyekről az előtt vajmi keveset tudtunk. Így például régebben közhit volt — s a régi rajzokon is úgy látjuk — hogy az ősk hatalmas széles, görbe karddal, roppant buzogánnyal és bárdal voltak fegyverkezve, lovaikat pedig araszos sarkantyúval sarkentették. Pedig hát a leletek tanubizonyága szerint a honfoglalók nem is viseltek sarkantyút, kardjuk vékony, könnyű s majdnem egyenes volt, ezenkívül még nyil, lándsa és kés volt fegyverük, csak nagy ritkán használtak fokost és buzogánt. Eleinte lovastól együtt temetkeztek, de több már beérték azzal is, hogy a halott

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM NÉPRAJZI OSZTÁLYÁBÓL. — Magyarországi női típusok (fényképek után).

mellé csak a ló fejét és lábszárait tették el, míg a többi részeket valószínűleg feltorozták a gyászoló felek. Az aczelt, kovát azonban soha sem felejtették el a halott mellé helyezni, gondolván, hogy ilyesmire a túlvilágon is szükség lesz.

Nemzetünk életének későbbi korából még sokkal bővebb tartalmú a régiséggyűjtemény, amely a művészeti szempontból is kiváló díszfegyverek, edények, ékszerek és eszközök gyűjteménye.

E rövid vázlat is feltűnetheti, mennyi nagybecsű, tudományos tekintetből nevezetes tárgyat őriz a Magyar Nemzeti Múzeum most is egyre gyarapodó régiséggyűjteménye.

ÜDVÖZLET SZÉCHENYI FERENCZHEZ.

Révai Miklós költeménye.*

(1802.)

Sok ház és föld száll az utódra, tömérdek örökség,
S im az utódnak gondja növekszik:
Azt forgatja, tűnődve magába, mit teygen azzal.
Lelke magasra tör és nem alant jár.

Terve merész, nem száll le a porba. Szívében az ósók
Képe föléd s inti ékpen:

«Hogyha hitet szeg s rátör az ellen drága hazádra,
Véd a hazádat, véd a királyod».

Am ha a béke virul, közjóra csak élj te örökké
És a hazának emeld csak a fényét.

Mert im' eléd tárul a dicső munkák sora mostan,
Csábít a szép és vonzza a lelked».

Am csak a Múza övezhet örökké zöld koszorúval,
Más örömöknek hull a virága.»

Bölesen fogta föl ezt s érezte a Széchenyi lelke
S vágya magának s drága honának

Szerzeni fényt, mely örökre ragyog s közös édes
Melyben együtt vele nemzete részes. [öröm lesz,

«Pallas e népek hazai mezében szerze babért már,
Most ha fogát ől, áldjuk e Pallast,

S szentélyt állítsunk neki tiszteletére azonnal
A hadi jelvények közepette!»

Széchenyi így szól és pazarul áldozza aranyját,
Gyűjti, a mit magyar elme csak alkot.

Gyűjti, a mit csak rejte a külföld népe javára
És idegen toll irt a magyarról.

S hogy ne legyen csak a szemnek majd csodatárgya,
Nem fényelg vele dús palotában [e sok kincs,

S el sem rejti, hogy otthon emészze a szű, meg a
Fösvényképen tartva magának: [moly azt,

Nagy lélekkel a Honnak ajándokul adja a könyvtárt,
Hogy kegye éljen, soh' se apadjon.

* Révai Miklós, a nagy nyelvész, a költészet terén is szerzett babérokat. Mint magyar költőt is becsülik, de latin versei is vannak. Érdekes kivált az a két költeménye, melyeket gróf Széchenyi Ferencz magasztalására irt. A «Széchenyi Virtus»-t (a Széchenyiek erényét) a hazafias áldozatkészségben találja. Ez áldozatkészség legjobb emléke a Nemzeti Múzeum alapítása. Ez alkalomra irta Révai ezeltől száz évvel azt a költeményt, melynek fordítását itt adjuk.

Polgártársainak föltárja, kinyitja örökre
Drága honának birtokaképen.
S ime a szomszujózó lelkeknek buzg eme forrás,
S önti vizét szakadatlan, örökké,
Táplálékul az éssnek, a szívnek bő ere ontja
És árasztja szélylyel az áldást.

Itten az ósóknek példáján buzdul az ifjú;
Itt művészzé képi magát is;

Itt merit ihletet, itt eme forrásból maga mindig
S szárnyat is ölt a gondolat itten.

Majd kel a régi írók seregéhez új sereg itten
S büszke örömmel is egyesül azzal.

Hirdeti majd hálás Hona hűn szerető fia tettét
És gondolva nagy áldozatára,

Melylyel emelte javát meg a fényét, messzi jövőben
Cserkoszorút fon öneki egykor,

S míg magyar áll és míg magyar él csak emitt eme
Széchenyi nagy neve élni fog addig. [földön,

Latinból fordította: Hegedüs István.

JÓ AZ ISTEN.

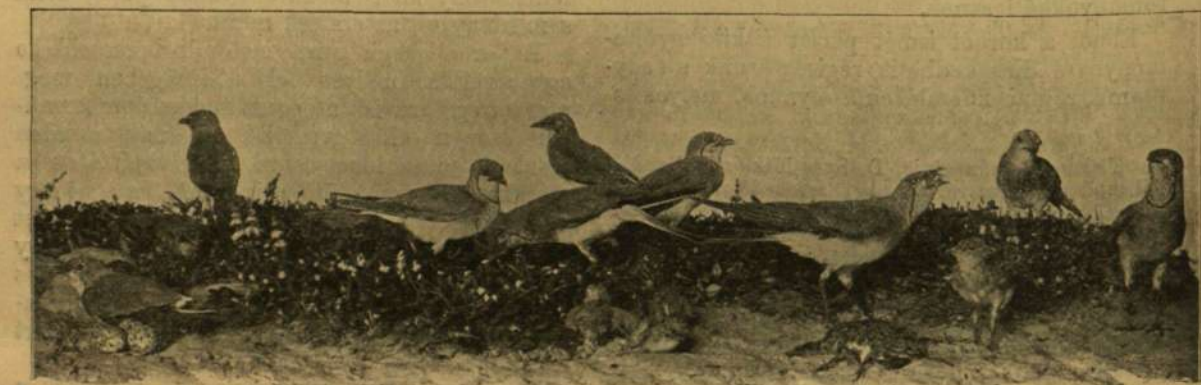
A kis fiam, — hosszú, nehéz betegágyon: —
El-elmereng, elmélázik a halálon.
S mind, mit erről valaha csak hallott tőlem,
Élő hittel mondogatja most előttem.

«Ha meghalok, úgy-e, apám, mégis élek?»
«Úgy-e jobb lesz, szebb is lesz az angyal-élet?»
«Úgy-e akkor én hozom a karácsonyfát?» ...
— S minden szava csupa merő bizonyosság!

Az én hitem — földi önző indulatba' —
Föllázad és megrendül egy pillanatra.
Míg az ő kis fehér lelke meg se rebben,
Nem tudja, hogy mért csokolom melegebben! ...

— Hanem aztán megnyugovó, édes hitben,
Elgondolom, hogy mégis csak jó az Isten.
S ő, ki tudja, mibe került megfelelnem:
Nem lehet, hogy hazugságba hagyjon engem!

Szabolcska Mihály.

Széki cserék a Hortobágyról.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ÁLLATTÁRÁBÓL.

A SIPSIRICZA.

Elbeszélés.

Írta Mikszáth Kálmán.

Budát és a budai polgárokat egy darab idő óta valóságos divat kigúnyolni. Pedig hát ez nagy léhaság, mert igaz, hogy a pesti rész a gazdag, pompás, de a budai rész a kedves. Pestnek jövője van, Budának multja. S minthogy a jövő is mindenesetre mult lesz egy napon, a dolog hát egyre megy. Budán épen annyi látnivaló van, mint Pesten, sőt Pesten is Buda a legszebb látnivaló. Olyan budai öreg embert magam is ösmertem, a ki még soha sem volt Pesten, de olyan pesti öreg embert soha se ösmertem, a ki még nem volt Budán. Általában lehetetlen Budára át nem menni, kivált nyári estéken, mikor fák alatt szerez az ember vacsorálni. Pestnek fényes, virágzó üzletei vannak, Budának vidám, kedélyes kocsmái. S minthogy az országban több korhely van, mint üzletember, Buda jobban megfelel a nemzeti közszükségletnek. A mi pedig a lakosságot illeti, respektíve a fajt, a legénykedési virtusokat, a budaiak már egyszer (az Anjou-korban) lettek Lajos pap vezérével alatt a római pápát is, holott a pestiek soha se tettek még le egyebet, mint alapköveket, rábizván aztán a többit a tótokra, hogy építsenek föléljük palotákat.

De maradjunk a budai kocsmák mellett, melyek páratlanok a maguk nemében — de csak addig, míg a pestiek föl nem fedezték. Ha a pesti közönség ráveti magát valamelyikre, legott beleüt a civilizáció istennyilá. Jaj az olyan helynek, a hol már öt-hat fiakker áll a kapu előtt. Fuss el onnan. Az már csak «volt».

A «Diófa», a «Márvány menyasszony», a «Politischer greizler» vagy a Libanon (azért hívták így is, mert mindig volt libapacsca az étlapon), mind el voltak már koptatva, mikor a «Fejér Páva» bukkant elő.

A megboldogult Balázs Sándor talált rá, kit második Dickensnek neveztek a maga idejében, de inkább nevezhették volna «Második Budának», mert majdnem úgy ismerte Budát, mintha ő építette volna.

Egy napon így szólt hozzánk:
— Esküdjetek meg, hogy senkinek se szóltok. Még az édes apátoknak se. Egy új kocsmát találtam. Micsoda rostélyosok, barátom! Megfoghatatlan az, miért jobbák a rostélyosok a Duna másik partján? Ki fejté azt nekem meg? (Mindig az ilyen epicuri problémákon törte a fejét.)

— Az onnan van — feleltem — mert a tulsó parton öreg teheneket ölnek a mészárosok s a rostélyos csak az öreg tehenek húsából jó.

Balázs vezetett át bennünket néhányunkat a «Pávába». Alacsony hosszú házikó volt a ráczváros egyik kis utcájában, az udvaron egy pár öreg fa tartott árnyékot, a fák alatt pirosra terített asztalok mosolygáltak a bejövőre.

Puskaagy Apulus mithosával. (Részlet a Pulszky Ferencz által ajándékozott XVIII. századbeli díszpuskáról.)

Kívülről semmi se mutatta a kocsmát, csak egy piszkos pléhtábla a házikó homlokán, a hol a fehér páva pompázott rettenetes nagy farkával, alatta ez a felirat: «Oltsó ételek, ittalok és petyegtetet * kiszolgálata».

A házikó bizonyos Jahodovska nevű lengyel asszony volt, ki azt férjétől, Jahodovsky Mihály vasuti tisztviselőtől örökölte s a csekély nyugdíj mellé kocsmát nyitott. Egészen jól értette az üzletet, maga is kocsmáros lánya lévén Krakóból. Nyájas, előzékeny volt a törzsvendégekhez és egész familiáris lábra helyezkedett velök. Budán megkívánják az ilyesmit. Bár már a délutánban járt szépségével (felül lehetett a negyvenen) még mindig ferget volt, mint a karika és épen nem kellett az embernek félrenézni, ha magas, testesalakja megjelent. Volt benne valami különös, valami kíváncsú, szinte azt lehetne mondani, hogy a szem rajta tapadt, mint a darázs a csöpögő mézen.

De hát ez mind nem ért semmit, mert Jahodovska igen tisztességes asszony volt és csak az üzletével törődött, meg a lányával.

Ő maga szolgálta fel a vendégeit, bent a konyhában két magyar parasztasszonyt tartott, a kik főztek és mosogattak. Egy kicsit nehéz is volt már a Hebe szerepéhez (nyomhatott vagy kilenczven kilót), de azért pompásan ment a dolog (és legalább soványító kúra is volt), futkosott ide-oda az asztalokhoz, most étellel, most késért, most villáért, neki melegegde nagy pihegéssel, mint egy hizott lúd. Hatalmas karjain rengett a hús, a fehér kötényéhez kapcsolt kulcsomag zörgött-csörömpölt, összecsapódó kikeményített szoknyái zizegtek-sustorogtak.

Okos asszony volt. Nagyon okosnak kellett lennie, mert eltalálta a nagy üzleti titkot. Numerus clausussal dolgozott, de nem úgy, mint a fiskálisok szeretnék. Épen megfordítva. Nem akart több vendéget, mint a mennyi van. Azért dédelgette csak a stamm-gastot. A betévedő idegen iránt hideg volt, hogy ott ne ragadjon.

Kiszámította, hogy ennyi napi kiadással, ennyi szolgálattal, ennyi asztallal, bestekkel és ennyi fáradsággal hány vendéget bír ellátni s ehhez tartotta magát. Nem akart tovább terjeszkedni. A terjeszkedés befektetéseket igényel. A befektetések kockázatok, melyek meghozzák a bizonytalanságot. Jahodovska beérte az ő törzsvendégeivel, számon tartotta őket, mint a jó pástor a juhait és csak ha elhullt valamelyik, akkor édesgetett be helyette egy másikat a «póttartalékból», az idegenek közül.

Azért aztán igen nehéz volt valódi törzsvendégeké válnunk, dacára, hogy már hónapokig jártunk oda.

Egy alkalommal panaszkodtunk Jahodovskának, hogy nincs rendes asztalunk, hol ide, hol

* Bizonyosan a «pünctlich» szó rossz fordítása.

Tegoz a Jankovich-gyűjteményből.

oda kell ülnünk, néha pedig épenséggel nincs semmi hely.

— Hja, a törzsvendégek az elsők — mondta vállat vonva.

— Ejh, hisz mi is azok vagyunk, mindennap itt lát bennünket.

— A többiek már évek óta ide járnak.

— Tehát nem kapunk rendes asztalt?

— Várjanak az urak, míg üresedik — szolt közömbösen.

— Hiszen mióta várunk már. De a vendégei sehogy se akarnak kimaradni.

Jahodovska kevélyen emelte fel fejét s fenhéjázó mosoly jelent meg ajkán.

— Az én vendégeim nem szoktak kimaradni. Ők csak meghalnak. És mondhatom (de ezt sajátságos göggel tette hozzá), többnyire gutaütésben.

Nem tudom, mi lehetett ez. Pöffeszkedés-e a koszt jószágával, vagy pedig egyszerű elriasztási szándék?

Hanem iszen bittal se bírt volna minket elverni. Hova tovább jobban megszoktuk a Pávát s lassankint megismertük összes személyeit, a törzsvendégeket és a «sipsiriczát» is.

Hej a sipsiricza! De kedves gyerek volt a sipsiricza!

Már t. i. leánygyerek. Mert a sipsiricza süldő leányt, bakfischet jelent lengyelül. A krakkói rokonok, a kiből egyik-másik gyakran fordult meg az özvegnél, sipsiriczának szólították kis Johankát, míg végre mi is így neveztük.

A sipsiricza nem tartozott szorosan a Páva világához. Ő bent üldögélt az utcára néző lakószobájában, kötögetett, leckéjét tanulta vagy a klaviert verte. Ez volt a fehér Páva egyetlen kellemetlensége. A «Szeretnék szántani». Százszor egymásután ez a nóta. Úgy tetszik, a mama szándékosan tartotta őt a szobájában, övta a vendégektől.

— Sok olyan bolondságot beszélnek — mondotta Jahodovska — a mit jobb nem hallani a sipsiriczának.

— Pedig határozottan ékesitené a helyiséget — vélte főtisztelendő Vidovics János úr, a ki éneklő kanonok volt Vácztól, de minden héten két napot töltött Budán özvegy unokanővérénél. (Mert hogy ne lett volna unokanővére az illető, azt csak a rossz emberek találták ki.)

— A gyermek csupa ártatlanság — jegyezte meg Jahodovska, — oly fehér lelkű, mint a galamb. Nem akarom, hogy tudjon még a világról. A vendégek nem mind egyformák. Elrontják az ilyen bárányokat.

Hanem mint általában az asszonyok, nem volt állhatatos a maga elveiben s ha sok vendég jött estefelé, hogy nagyon elfáradt a kiszolgálásukban, egyszerre vége lett a principiumnak s bekiáltott a szobába a nyitott muskális ablakon.

— Gyere ki, sipsiricza! Segíts a mamának, szivecském.

Mintba madarat bocsátanak ki a kalitkából, vigan szökdélve ugrott ki a sipsiricza. Nyulánk, magas fiatal leány, a kin már nem is festett jól a kurta szoknya és a kislányosan leeresztett szösze haj, melyet piros pántlika szorított össze.

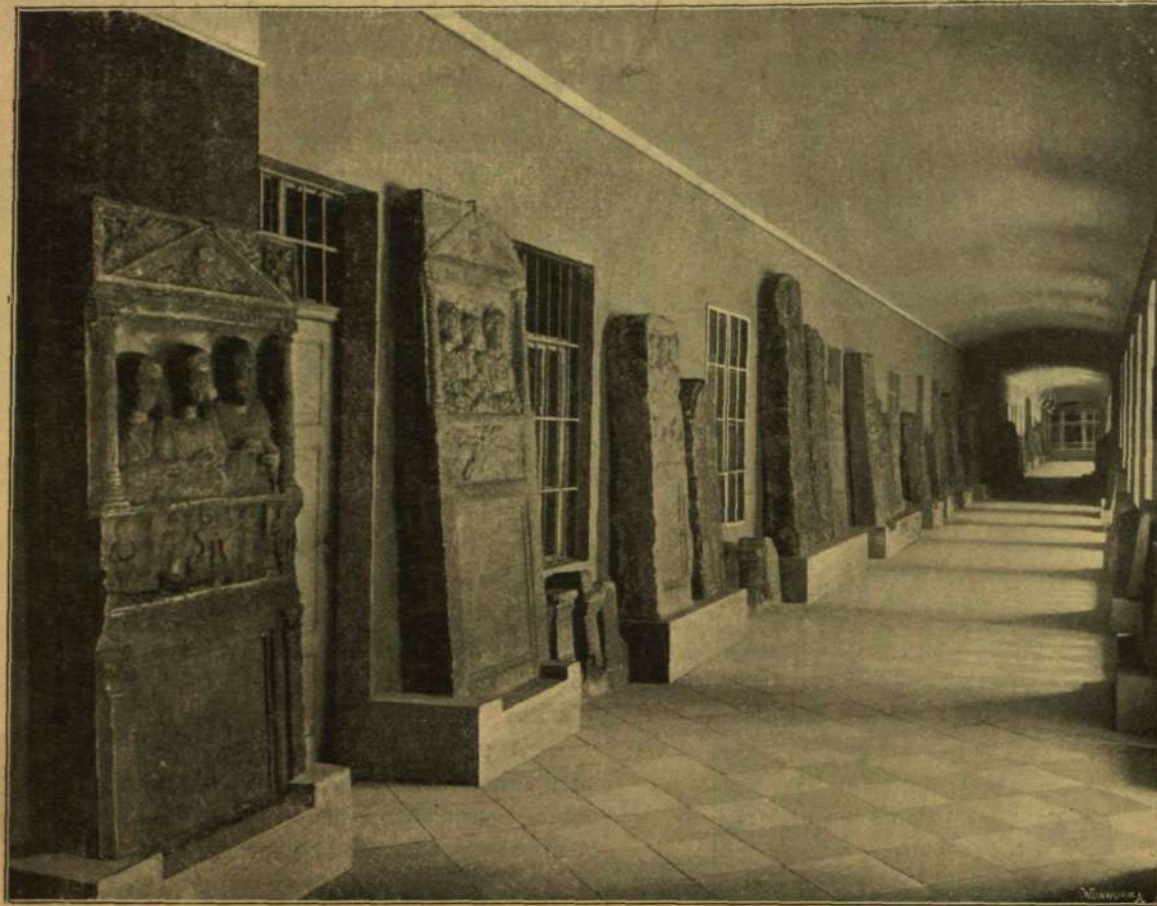
Fitos orra volt, kék szemei szeliden világtották meg girbe-gurba arcozokáját. Megfoghatatlan, mi volt rajta, a mi az embert megbűvölte, de volt valami. A homloka szűk volt, az ajka egy kicsit vastag és a fejét kissé feloldalt tartotta, mintha az egyik válla lejjebb lenne. Mindezek egy-egy hiba különvéve, együtt ellenben igen kedves és harmonikus. Isten különös módon komponálta össze a nő arcokat, oda-lehel valamit és ez e rálehelés teszi meg.

Mint a hogy a kis kacsa mindjárt tud úszni.

Zsigmond korabeli vas-sisak a Delhaes István-féle hagyatékából.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM RÉGISEG-TÁRÁBÓL.

Római kőemlékek a Múzeum földszintjén a keleti folyosón.

sipsirica is mindjárt pompásan tudta kiszolgálni a vendégeket. Megszedte magát poharakkal, tányérokkal végig a karján föl a válláig és semmit se ejtett el útközben.

Valami úde szelősce jött vele az ő perkál szoknyaiban, a mi jól esett a forró nyári estén. Szinte felvillanyozta jelenléte a törzsvendégeket. «Ni, hogy megnőtt a mi leányunk, a sipsirica s hogy megszépült megint». Bolondság, bolondság, de azt tartja Druzsa, hogy az ivási kedvet is emelte.

És csakugyan sűrűn hangzottak a felkiáltások:

— Nekem is egy fröcsesöt, sipsirica! Hej kis sipsirica ide is!

Az öregebb vendégek, a kik még kicsiny korától ösmerték, becézgették, mint egy hercegkisasszonyt, egy-egy csukorkát hoztak neki, kiexaminálták, ingerkedtek vele.

— Hanyadik osztályba jár, sipsirica?
— Az utolsó évben vagyok.
— Hát mikor kap már hosszú ruhát?
— Azt mondta a mama, hogy jövő karácsonykor.

— Teringette faszekere! Hisz ahhoz aztán udvarló is kell ugy-e? Mi?

A sipsirica buta pofácskát vágott s a leánydeákok bizonytalanságával keresgélte a választ.

— Hohó ni, úgy tesz a kis selyma, mintha nem is tudná mi az az udvarló.

— Még eddig nem tanultuk — felelte a sipsirica röstelkedve, hogy nem tudja.

— Micsoda? — Álméködött a törzsvendég és hirtelen a szeme közé nézett. — Hát csakugyan nem tudná? Kolosszális!

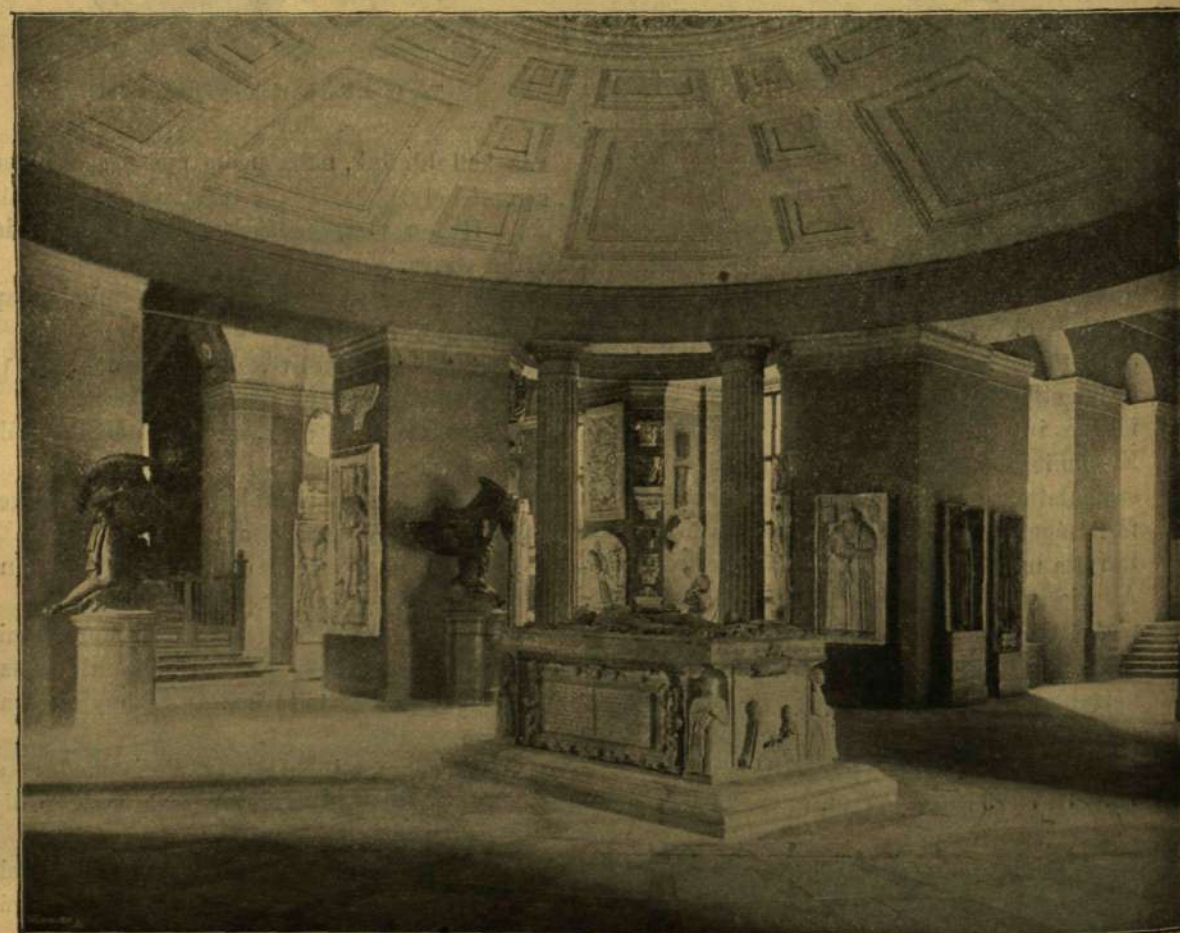
Nagyot kaczag előbb, aztán átkiáltja a többi asztalokhoz, a többi törzsvendégeknek:

— Biz isten nem rossz. Ki hinné a XIX-dik században? Ebben a Sodoma Gomorában. Kérdezem tőle: tudja-e mi az udvarló? S ő azt feleli, hogy még eddig nem tanulták. Hehehe! Hát ki hallott már ilyet? Épen úgy válaszolt, mintha azt kérdeztem volna, mi a két púpú tevé? Bravó, kis sipsirica! Hallja Jahodovska, hány éves most a sipsirica?

— Johanka pünkösdkor múlt tizenöt éves — felelte Jahodovska.

Felpattant erre a szomszéd asztalnál Druzsa tanár, a megholdogult Jahodovsky barátja és komája.

— Maga nem jól neveli a leánykát, Jahodovska komámasszony, szándékosan a véka alatt tartja őt. Májusban cseresznyét kell enni, augusztusban szilvát, októberben szőlőt. Át kell élvezni az örömeiket, melyeket az évadok nyújtanak. Ez volna a célszerű életfelfosztás. De mit akar maga a sipsiricával? Lássuk csak! Maga azt akarja, hogy júliusban jusson a cseresznyéhez. Mikor már rothadt, vagy férges. T. i. a cseresznye és nem a sipsirica. Maga elvonja őt az élvezetektől. Igaz-e vagy nem? Lássuk csak? Jer ide keresztlányom, hadd kérdezzelek ki.

A Nemzeti Múzeum első emeleti kerek előcsarnoka. (Középen Apaffi György sírlelke Almakerékről, a háttérben Donner Rafael két óriási angyalszobra, a falak mellett hazai emlékek gipszmásolatai.)

KÉPEK A MAGYAR NEMZETI MÚZEUMBÓL.

Johanka odament a keresztapjához és meghajtotta magát előtte.

— Itt vagyok, keresztapuska.

Jahodovska mosolyogva állt meg a háttérben s az anya kevélysége csillogott a szemeiben.

— Mondd meg nekem — szolt a tanügyi bácsi, a szokásos professori redőbe szedve patanásos homlokát, — vannak-e örömeid, élvezeteid és multságaid?

— Igen is vannak.

— Helyes és mik azok?

— Különlék — felelte sipsirica.

— És pedig? Sorold fel őket!

Sipsirica lesütötte a fejét és nem felelt.

— Hát mért nem szölsz?

— Szégyenlem magam, keresztapuska.

— Ejnye no, canis mater! Hát legalább egyet mondj. Pars pro toto. Mit tartasz ez idő szerint a legnagyobb élvezetnek?

— Hogy mi a legnagyobb élvezet? — kérde a sipsirica önmagától hangosan, egy kicsit selypitve, a mi felette jól állt neki, azután elgondolkozott egy kicsit, fölnevezte az operfára. — A legnagyobb élvezet — felelte lassan, gyermekes nevetéssel — ha a hátam viskét és a mama megvakarja.

Hát erre megint kitört a hahota a törzsvendégek közt s még a frivol fiskális, Tibuly Gáspár is mennyre földre esküdözött, hogy ehhez fogható kis buta nincs a világon; akármelyik oltárra oda lehetne tenni angyalkának — csak le kellene előbb vetkőztetni. (Folytatás köv.)

EGYVELEG.

* A francia kerékpár-adó évenként negyedfél millió frankra, az ablak és ajtó után fizetendő adó pedig 25 millió frankra rug. Nem sokkal csekélyebb a falragaszok adója, mely magában Párisban hetenként 20 ezer frankra megy.

* Labdarugás Kínában. Ki hitte volna, hogy a labdarugást Kínában már évszázadok óta ismerik. Pedig így van s különösen északi Kínában szenvedélyesen játszzák. Igaz ugyan, hogy bizonyos formákban az angol divattól elüt a kínaiak labdarugása, de lényegében azzal teljesen megegyez.

* A világ legnagyobb erdősege valószínűleg Kanadában a Labrador és Hudsonból kerülletében fekszik. Hossza ezen roppant erdősegnék 1700, szélessége pedig 1000 angol mérföld.

A Múzeum néprajzi osztályának fényképfelvétele után. MAGYAR PARASZTHÁZ DAMOSRÓL. (KOLOZSMEGYE.)

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM NÉPRAJZI OSZTÁLYA.

A Nemzeti Múzeumnak ez a legújabb osztálya, melyet a hatvanas évek végén szerveztek és önállósítottak, de a mely csak az utolsó nyolc évben indult gyorsabb fejlődésnek s rendkívüli becsüvé lett a néprajzi tudományra nézve. Hogy mi mindent tartalmaz, csak röviden felemlíteni is sok volna a roppant anyag miatt, mely Reguly Antal, Xántus János, Römer Flóris, Herman Ottó, gróf Zichy Jenő, Pápai Károly, Fenichel Samu, gróf Teleki Samu, Herrmann Antal, Jankó János, Vikár Béla, Hopp Ferencz, Biró Lajos, gróf Festetics Rudolf, Almásy György, báró Bornemisza Pál, az osztály jelenlegi tisztviselői: dr. Semayer Vilibáld és dr. Bátky Zsigmond vállvetett munkájából, buzgólkodásából és a felsoroltakon kívül még sok száz lelkes magyar embernek ajándékából gyűlt össze.

A néprajz tulajdonképpen maga is új tudomány; nagy jelentősége máig sem ment át a köztudatba. S már csak e tekintetben is fontos hivatást teljesít a néprajzi osztály, mert ha valaki változatos gyűjteményeit megtekinti, azonnal meg fog róla győződni, hogy a néprajz csakugyan tudomány, még pedig nemcsak igen fontos, hanem felettébb érdekes is. És a ki egyszer végig nézte ezeket a gyűjteményeket, maga is gyűjtővé lesz, legalább annyiban, hogy azontúl a szeme elébe kerülő ide vonatkozó tárgyakat igyekszik az elkallódástól megmenteni.

Hiszen mennyi minden elkallódott már is s mennyi minden van, a mit a mai kor gyermeke már csak ezekből a gyűjteményekből ismerhet meg! Hiába, a nemzetközi mívelődés gyorsan terjed a kíméletlenül sópré el a nemzeti sajátosságokat, a múltak emlékeit.

Az ősrégi eredetű regös énekek töredékei csak kevés helyen élnek már s a regösöknek, a pogány sámánok eme maradványainak eszközeiből mindössze a láncos bot s a hójagos fazékká változott varázsdob maradt meg meg emitt-amott, de ilyesmit is nem sokára már csak a néprajzi múzeumban láthatunk. A régi halászeszközök közül nemcsak azokat, melyeket valamikor a Volgában, Donban használtak az ősök, hanem a melyekkel a Balatonban, Tiszában halászgattak is, jó részben csak itt találhatjuk már. A mint a halfogó eszközök tökéletesednek, a halak ritkulnak, úgy pusztulnak az ősi szerszámok, úgy mennek egymásután feledésbe. S a mit még ezelőtt néhány évvel Herman Ottó meg tudott menteni, azt ma már lehet, hogy ő sem találja meg többé.

De így van a dolog sok más egyéssel is. A szűrőkről, ládákról egyre jobban lekopnak azok az ékes himzések, virágok, festések, a melyek mintái még Ázsiából valók. Egyszerűbb, olcsóbb kell ma már, olyan, a mit gyárak, gyorsan dolgozó mesterekből készítenek. Ezért tűntek el a piros és sárga csizmák is. A fekete olcsóbb, tartósabb. Amazok emlékét jőformán csak egy-két régi dal őrzi már, meg aztán a néprajzi múzeum.

De maholnap a múzeumba kell jönni annak is, a ki sallangos dohányzacskót akar látni a hozzá való aczél-, kova-, tapló-készéggel. Pedig

az utóbbi évekig egyetlen pipás magyar se lehetett meg e nélkül, még a tekintetes urak sem. Ma már azonban papírba csomagolva árulják a dohányt, tehát zacskó nem kell, a gyufa nagyon olcsó, könnyen is gyúlad, ki vesződné hát aczélal, kovával. Húsz-huszonöt éve a kova volt még a falusi szatócs legfőbb áruüzikke s a mai legények már ki sem tudnának esiholni.

Sallangos karikások, lószerszám-késztségek, ékesen kivarrott borjuszájú ingek, aranyos fejkötők mind pusztulóban vannak; a régi jó «csüves»-nek (hosszú bőrkabát) pedig a neve is feledésbe ment.

De nem csak a tűnőfélben levő népies tárgyak vannak a néprajzi múzeumban összehalmozva, hanem a még szeltére használatosak is. Hiszen egy-egy vidék népies tárgyait lehetséges megismerni múzeum nélkül, de hogy az ország minden tájának néprajzi tárgyait együtt szemlelhessük, arra már csak a múzeum nyújthat alkalmat.

És meg is menti mindezeket a jövő nemzedék számára. Mert kétségtelen, hogy sok minden, a mi ma még közhasználatú, nem sokára nyom nélkül el fog enyészni. Az őskornak nagyszerű múzeuma a föld, mely évezredek óta őrzi számunkra az ősök emlékeit; ugyanez a feladata a mai kor készítményeire nézve a néprajzi múzeumnak is. Csak hogy míg a föld a romlandó anyagú tárgyakat nem őrzi meg, a néprajzi múzeum megőrzi mindent. Megőrzi még a hangokat is. Tudósai fonográfba szedik a népdalokat, tájszólásokat s így gondosan elrakják, hogy a késő századok tudosa, érdeklődője hallhassa majd azt, a minek akkor talán már emlékezete is végkép eltűnt a nép közül. Hej, ha így meg lehetett volna őrzeni számunkra a régi pogány

énekeket, sámánok, tatosok varázsló mondasait, ősi népmondákat, egy pár honfoglaló vezér párbeszédét, micsoda megbecsülhetetlen kincs volna ez ma!

Néprajzi múzeumunk azonban koránsem csak hazai tárgyakat tartalmaz. Nagyon dús és becses másféle gyűjteményekben is. A rokon, ural-altáji törzsek sok mindenféle eszközt, terményét rejti tárlóiban, onnan vetnek világosságot nemzetünk őskori állapotának homályba burkolt történetére.

A Kaukázus apró törzseinek, Közép-, Kelet-, Észak-Ázsia népeinek számtalan érdekesnél érdekesebb tárgyát szemlelhetjük itt. Egész eskimó halász-csoportot is láthatunk természetes nagyságú alakokkal, kitömött ebeik kíséretében, valódi esont és bőr szánkáikkal, csónakaikkal, a mint épen kirándulásra készülődnek. Ez a maga nemében teljes csoportozat a dán kormány ajándéka. A kelet-ázsiai benszülöttek kunyhómintái, gyönyörű nádfonatai közt különösen meglep egy öreg embernek fából faragott életnagyságú szobra. Művészeti tekintetből is szinte tökéletes mű; furcsa azonban, hogy igazi emberkormányt alkalmaztak a szobor újjaira, testét pedig óriási fáradsággal egészen úgy beraggatták apró szőrszálcákkal, a mint ezt az élő embernél látjuk. Még a szőrök elhelyezésében is a természetet teljesen híven utánozták, vagy is utánozta az az egyszerű benszülött mester, a ki Európának, vagy a szobrászművészetnek nyilván soha még csak hírét sem hallotta.

Nagyérdékűek az új-guineai, polinéziai, afrikai s egyéb vad törzsek tárgyai, művei is. E népek némelyike még ma is a kőkorszakban él, a fémeket ritkaságképp legfeljebb az európaiak útján ismerik, de különben fém helyett esontot

(A kép jobboldalán előtérben levő három alak verecskei rutének, a negyedik breznóbányai juhász. A háttérben álló szekrényben elhelyezett alakok Nyitra megye különböző viseleit mutatják.)

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM NÉPRAJZI OSZTÁLYÁBÓL.

Hegedüs László: Munka közben.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

követ, kagylóhéjat használnak; kőbaltával, kő-hegyű lándzsával hadakoznak; késnek is megteszi a kemény kovaszilánk, avagy kikészült csont, de azért ilyen eszközökkel is sokszor bámulatos művészi eszékötet a egyéb efféléket tudnak kifarangni. Kő-, csonteszközök sokszor teljesen egyeznek azon ismeretlen, rég eltűnt ősnép hasonmái szerszámaival, mely több ezer évvel ezelőtt Európát s hazánkat is lakta. Sok európai körök eszköz használatáról, készítéséről módjáról csak is a mai, ősszállapokban megmaradt népeknél nyerhetünk felvilágosítást.

Csak hogy ezért nem kell már tengeren túli nagy útra kelni, csak épen elsétálni a néprajzi múzeumba. Megláthatunk ott egy csomóban mindent; ama vadaknak mondott egyszerű népek egész élete mintegy tükörben élénk tárul ott, melybe pillantva fogalmat nyerhetünk ama rég kihalt kőkorszaki ősnépnek életmódjáról is, mely népről az írott történelem mit sem tud s melynek egykori létezéséről csak azok a kőbalták, kovanyilhegyek beszélnek valamit, a melyeket a partoldalokból, magaslatokból időnként kivet az ázó, az eke.

Ilyen dolgokat láthatni a néprajzi múzeumban. Élő, beszélő betűit a magyarság és a föld többi népei életének, az emberiség fejlődésének. S e betűk élőnek a jelennek, a jövőnek, de szavuk visszaér rég letűnt évezredek sötétségébe is.

A MŰCSARNOK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

A Képzőművészeti Társulat ez idei téli kiállítása, mely november 15-én nyílt meg, 710 műtárgyat mutat föl, a festmények minden fajtájából, s ezenkívül szobrokat, rajzokat, építészeti terveket, metszetek első nyomtatásait. A kiállításon csakis magyar művészek jelenhettek meg.

A kiállítás megnyitása után a királyi palota részére azonnal 17 darab festményt vásároltak meg 40,000 korona értékben. Aggházy Gyula, Bruck Lajos, Bihari Sándor, Deák-Ebner Lajos, Mednyánszky László, Nagy Zsigmond, Spányi Béla, Telepy Károly, id. Vastagh György, Vajda Zsigmond és Zemplényi Tivadartól három művészek képei ezek. Vastagh Györgytől három, Telepy Károlytól és Spányi Bélától kettő-kettő. Gróf Apponyi Lajos udvarnagy azonkívül Róna Józseftől is vásárolt egy kisebb szobrot.

A kiállításból ezúttal néhány festményt mutatunk be.

Az arcképek között kitéjük *Benczúr* Gyulától Izabella főhercegnő arcképe. Az életnagyságú kép a főhercegnőt teljes alakban ábrázolja, a mint asztalon álló kis gyermekét magához öleli. A képtel egész berendezése, színeinek életeréje, kiváló művészi tulajdonságai szembeötlők az első pillanatra.

Szenes Fülöpötől a «Böske» című kép természeti hűséggel festett fiatal paraszt lányt tüntet fel, a ki összefont karokkal, derülten nevet ránk a maga igazi, őszinte érzésével.

Bruck Lajos képe, «Séta után», egy fiatal nőt tüntet föl. Elegáns úri hölgy, a legutolsó divat szerint öltözve. Az utcán sétáról érkezett s egy széken berendezett, gazdag szobában a kandalló előtt melegekde kezd kibontani magát, az utcán öltözéséből.

Zemplényi Tivadartól az «Aggódás» a szegénység és a szeretet meghatározó képe, a mint a szegény öreg paraszt magához öleli elhagyott kis unokáját, egy mezitláb, serdülőben levő lánykát. Ez is szeretettel hajítja fejét az öreg keblére. Az egyik már a sir szélén áll, a másik útan az élet felé.

Hegedüs Lászlótól «Munka közben» derültebb mezei kép egy fiatal legényt ábrázol, ki a munka után pihenőt tart és jólesően gyűjt rá pipájára.

Poll Hugó egy falusi idillnek adta a «Vasárnapi összejövetel» címet. Arnyas fa alatt, termőföld szélén egy család telepedett le mulatni, bizalmas együttlétben. A hangulat melegségét a festő előadása és színei barátságosan érezhetővé teszik.

Vaszary Jánostól nagyobb életképet látunk «Szolgaleány» címmel. Majoros parasztlányt mutat, kék kötényvel, a mint lánczón vezet a főváros környékén általában otthonos tarka bonyhádi tehenet.

A FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDA-IGAZGATÓJÁNAK JUBILEUMA.

A Franklin-Társulat személyzete szép ünnepélyt ült november 15-én, Lipót napján, abból az alkalomból, hogy *Hirsch* Lipót, az intézet nyomdai igazgatója, betöltötte nyomdáságának ötvenedik évfordulóját.

Hirsch Lipót bőven rászolgált az elismerésre, hosszú és tevékeny pályáján. Felsőszázaddal ezelőtt mint egyszerű nyomdai tanonc került a betűszedő-szekerény mellé s tisztán önképzés útján kiváló műveltséget szerzett, a nyomdai szakmában pedig egyike lett a legjelesebb szakembereknek. Ifjabb éveiben nagy tevékenységet fejtett ki a nyomdai alkalmazottak mozgalmában, így 1868-ban ő szerkesztette a képviselőházhoz intézett feliratokat az általános választói jog érdekében. A Franklin-Társulatnál mindjárt ennek alakulásakor, 1873-ban kezdte meg működését, mint fő művezető, majd később mint a nyomdai osztály igazgatója folytatta munkásságát. Itteni működése nagy fontosságú a magyar nyomdaipar fejlődésére.

A Franklin-Társulat nyomdáját ő emelte első rendű műintézetévé, finom ízlésével és szakértelmével ő tette lehetővé, hogy az intézet nyomdájából kikerült munkák a külső dísz tekintetében kiállják a versenyt a külföld hasonló intézeteinek termékeivel. Ő volt az első Magyarországon, a ki a betűmetszésben egészen sajátos stílt teremtett s egyenlő metszésű betűkkel dolgoztatott. Ez az új stíl, mely az idegen, főképp a német motívumokat mindenben el tudta kerülni, általános figyelmet keltett és más hasonló intézeteket is utánzásra serkentett. Egyik kiváló ereje *Hirschnek* a szép íránt való egyéni művészi érzéke, melylyel a Franklin-Társulat betűit és nyomtatványait oly sajátoszerűkké tudja tenni, hogy azokat minden másokétól első tekintetre meg lehet különböztetni. A magyar nyomdászat emelését célzó munkásságát tüzetesebben méltattuk lapunk 1898-iki 50. számában, azon alkalomból, midőn a Franklin-Társulatnál való működésének 25-ik évét töltötte be.

A mostani jubileumi ünnepelést a Franklin-Társulat nyomdai személyzete rendezte, jelölül annak a ragaszkodásnak, melylyel főnökük íránt viseltetnek. Az ünnepélyt a délszaki növényekkel díszített művezetői teremben tartották s a több mint ötszáz tagból álló személyzet itt és a szomszédos nagy szedő-teremben foglalt helyet. Jelen voltak az igazgatóság tagjai közül *Gyulai* Pál főrendiházi tag, *König* Gyula miniszteri tanácsos, *Benkő* Gyula igazgató, stb. Az intézet tisztviselői s férfi és női munkásai testületileg jelentek meg. A jubiláló igazgatót három tagú küldöttség hívta meg az ünnepélyre s mikor zajos éljenzés közben megjelent, a személyzet nevében *Darvas* Adolf mondott lelkes hangú beszédet, méltatva érdemes pályáját s kiváló tulajdonságait, melyekkel oly szép sikereket ért el. Beszéde végén *Hirsch* Lipót nevével nevezett kétezer koronás alapítványról szóló oklevelet nyújtott át. Ez összeget a személyzet filléreiből gyűjtötték össze arra a célra, hogy kamataiból minden évben Lipót napján az intézet rokkant munkásai segélyezzenek, ha pedig az intézetben ily segélyre szoruló nem akadna, a magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete legelőrebb rokkantjai kapják a segélyt.

A személyzet üdvözlése után az igazgatóság következett, melynek nevében *Gyulai* Pál mondta a következő beszédet:

Tisztelt gyülekezet!
Legyen szabad nekem is, mint az igazgatóság legidősebb tagjának, felszólalnom s az igazgatóság nevében csatlakoznom a nyomda-személyzet üdvözléséhez és jó kívánataihoz.

Valóban *Hirsch* Lipót igazgató úr szép pályát futott meg. A legelső fokon kezdve, tehetsége és szorgalma erejével mind feljebb emelkedett s mint a Franklin-Társulat nyomda-igazgatója, főtényezője volt a nyomda jó hírének. Kitűnő szakismeretével környezete méltánylását és tiszteletét nyerte meg, jóakarattal és tapintattal pedig rokonszenvét és szeretetét.

Ime, a nyomda-személyzet önkénytelen, minden biztatás nélkül fejezi ki háláját az emlékezetes napon. S mily szép módon teszi ezt: rokkant társaira gondolva, megtakarított filléreiből alapítványt tett *Hirsch* igazgató úr nevére. A hál és jótékonyság két nemes érzése az emberi szívnek és összeolvadván, a legméltóbb áldozat a kegyelet oltárán.

Éljen sokáig *Hirsch* Lipót igazgató úr, éljen sokáig a derék nyomda-személyzet!

Gyulai Pál beszéde után a szép ünnep *Hirsch* igazgató életése közben véget ért.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Mikszáth Kálmán, a mint jelentettük, a vele kötött egység értelmében ez évi szeptember hava óta kizárólag csak a «Vasárnapi Ujság» számára ír szépirodalmi dolgozatokat. Ha mégis néha más lap is közöl tőle ilyet, ez vagy már régebben megjelent műve *Mikszáthnak*, vagy pedig az illető lap a «Vasárnapi Ujság»-ból vette át s nyomatta le. Akadt olyan is, mely a forrást se említette meg, pedig az ily átvételeknek megvannak a maga, törvény és irodalmi szokások által meghatározott szabályai.

Kor- és jellemrajzok. Írta *Falk* Miksa. Irodalmunkban, különösen az újabb korból, vajmi kevés az emlékirat, melyekben egykorúak, a nevezetes események részesei, vagy legalább szemtanúi, a szereplő személyek kortársai a közvetlen megfigyelés érdekességével írják meg visszaemlékezéseiket. *Falk* Miksa most megjelent terjedelmes kötete az e nemű újabb munkák javához tartozik. *Falk* a szabadságharcot követő idők óta úgyszólván mindig közel állott mint publicista és politikus a nevezetes események forrásaihoz s mint éles szemű, a lényeges dolgokat biztosan megfigyelő író, a ki az írói hatás eszközeivel is jól tud bánni, érdekes képeket rajzol a közelmúlt eseményeiről és a vezető férfiakról. Könyve nem egységes memoire, hanem tanulmányok, vázlatok, emlékezesek gyűjteménye; némelyikben jellemzetes korrajzot nyújt a közelmúlt időről, másokban kiváló férfiakat jellemez: gróf *Széchenyit*, báró *Eötvös Józsefet*, gróf *Andrássy Gyulát*, báró *Kemény Zsigmondot*, báró *Sennyey Pált*, *Trefort Ágostont*, stb. Három tanulmány Erzsébet királynővel foglalkozik, a kinek egykor a szerző hosszabb időn át magyar nyelvtanítója volt. Mind e munkákból, melyek nagyobb része külön kiadványok vagy folyóiratok révén már régebben ismeretes s a melyek így összegyűjtve csak annál nagyobb hatást tesznek, megtaláljuk azokat az írói tulajdonságokat, melyek *Falkot* a hazai publicisztika terén oly fontos szerepre juttatták. A szerző arcképével is ékesített, időfél száz lapra terjedő díszes kiállítású kötetet az író fia, *Falk* Ernő rendezte sajtó alá, s a Révai-Testvérek kiadásában jelent meg. (Ára 6 korona.) *Weherle* Sándor volt miniszterelnök, a közigazgatási bíróság elnöke írt előszót a könyvhöz; ez érdekes előszóból átvesszük a következő részt:

«Közállapotaink nem kis bajának tekintem, hogy legújabb történetünk — 1848-tól kezdve napjainkig — nincs még a higgadt és igaz kritika objektív vizsgálásával feldolgozva. Sokszor nem a rideg tárgyilagossággal bíráljuk meg az eseményeket, hanem az érzelm világába tévedve akarjuk levonni a tanulságokat. A túlzott önbizalom s a kishitűség hullámai váltakozva mardossák egyesek, pártok, nem ritkán az egész közvélemény felfogását, tulajdono lelkesedését s másfelől a rideg közöny alkotnak hangulatot s nehezítik meg azoknak a valódi igazságoknak, megállapodott tanulságoknak és következtetéseknek levonását, melyek a helyes és biztos eljárásnak irányítóját képezik. Ezeknek az igazságoknak helyes levonását segítik elő azok az érdekes adatok, a melyeket *Falk* Miksa halmozott össze ebben a kötetben közzétett műveiben.»

Rákosi Viktor munkái. A Révai-Testvérek czég ismét nagyobb gyűjteményes szépirodalmi kiadványul hívja fel a közönség figyelmét: kiadja *Rákosi* Viktor, a «Sipulusz» név alatt országjárta ismert tárcza- és beszélőmunkáit s a 16 kötetre tervezett kiadásból most jelent meg a négy kötetből álló első sorozat. *Rákosi* Viktor munkái két egymástól lényegesen eltérő oldalról mutatják az író tehetségét. Vig elbeszéléseiben mint kifogyhatatlan jövedelű tréfallkozó, igazi humorisztikus író mutatkozik, a ki meglepő ötleteivel, az ellentétes dolgokat könnyű szerrel összekötő, merész képzetársításával, torzképrajzoló ügyességével érdekessé tudja tenni az élet apró-cseprő bajait, furcsaságait, valószínűvé tud tenni mindenféle nevelés, groteszk alakokat, élénk, csipős, de sohasem keserű szatirájával gúny tárgyává teszi az emberi gyengeségeket, a hiúságot, nagyozást, kicsinyességet s egyéb olyan tulajdonságokat, melyek önként kínálkoznak az életben az írónak, a ki meg tudja őket figyelni. E művei szerzeszék meg neki a népszerűséget, mert a közönség hálás szokott lenni az íránt, a ki meg tudja nevetetni. Komoly irányban *Rákosi* újabbán kezd nagyobb munkásságot kifejteni. Élénk képzelete, könnyed, szines, élvezetes előadása s erős magyar érzése e téren is biztosítja neki a tetszést. A most megjelent négy kötetben mind a két fajtából találunk munkákat. A «Sipulusz humorisztikai» és «Sipulusz humoros elbeszélései» című kötetekben kisebb humorisztikus beszélei vannak összegyűjtve, az «Elnémült harangok» című regény első részében a külföldön tanuló magyar kálvinista diákok életéből rajzol meleg humorú, eleven képet, második részében pedig az erdélyi nemzeti viszonyokra vet világot. A negyedik kötetben két nagyobb elbeszélés

Poll Hugó: Vasárnapi összejövetel.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

van: *Galambo* Pál a francia idegenek légiójába állott magyar fiatal ember kalandos naplója és a groteszk túlzással, mulattatóan rajzolt házmeester, *Jobbadán Mihály* amerikai utazása. Egy-egy kötet ára 4 korona, díszes vászonkötésben 6 korona. A 16 kötetes gyűjtemény havi 3 koronás részletekben is megszerezhető.

Erdélyi Zoltán «Elbeszélések», címmel most megjelent könyvében az ismert költő 16 tárcza-elbeszélést gyűjtött össze. A többnyire érzelmes hangú elbeszélések álló, csinos kiállítású kötet ifjú *Nagel* Ottó kiadásában jelent meg; ára 3 korona.

Naptárak az 1903. évre. A nagy népszerűségnek örvendő *Méhner-féle* naptárak a jövő évre immár megjelentek s a Franklin-Társulat *Méhner* Vilmos-féle könyvkiadóhivatalánál, valamint minden hazai könyvkereskedésben is megrendelhetők. A nagyobb naptárak közül megemlíjük a következőket:

Falus *Gazda Naptára*, 39-ik évfolyam. Nemesak igen sok hasznos gazdasági utasítást tartalmaz, nem csak a legújabb gazdasági vívmányokat közli számos képpel is illusztrálva, hanem ismerteti mindazon legújabb gazdasági intézményeket és törvényes rendelkezéseket is, melyeket a gazdának multhatatlannul tudnia kell. Ára 1 korona 20 fillér. *Borászati Naptár*, 30-ik évfolyam. Behatóan foglalkozik a szőlőszedést és borászat terén felmerült legújabb jelenségekkel, sok jó tanácsot szolgáltat a szőlőgazdák számára s ismerteti az őket legközvetlenebbül érdeklő törvényes intézkedéseket. Ez a két naptár nélkülözhetetlen könyve mindazoknak, a kik mezőgazdasággal, vagy szőlőtermelésel foglalkoznak. Ára a «Borászati Naptár»-nak 1 korona 20 fillér. Ugyanannyit kapható a «Képes Családi Naptár» is, sok sikerült képpel és sok olvasni valóval. A «Protestáns új Képes Naptár», a protestáns világot, érdeklő számos közleménnyel (szerkeszti legifjabb Szász Károly); a «Hit remény, szeretet» című naptár, mely kath. családok részére van szánva, úgy szintén a «Magyar Nők Naptára», a «Közhasznú Képes Naptár», mind igen változatos tartalommal bírnak s ára mindegyiknek 80—80 fillér.

Az «Egyetemes Regénytár» című, *Singer* és *Wolfner* kiadásában megjelenő szépirodalmi vállalat legújabb három kötetében *Ohnet* György «Út a szerelmezés» című regénye jelent meg. Egy-egy piros kötésű kötet ára egy korona.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Nemzeti Múzeum alapításának százéves jubileuma november 26-án és 27-ikén fényes ünnepély lesz, melyben részt vesz a magyar politikai és tudományos világ, valamint a főváros társadalma.

November 26-án a Múzeum dísztermében ünnepi ülést tartanak, melyen ott lesznek a király képviselője, a kormány tagjai, a múzeumot alapító *Széchenyi* gróf nemzeti tagjai, a külföldi és vidéki múzeumok küldöttségei. A dísz-ülésen *Wlassics* Gyula

közoktatásügyi miniszter mondja a megnyitó beszédet a múzeum alapításáról. Utána a magyarországi és külföldi múzeumok küldöttségei üdvözlik a Nemzeti Múzeumot, erre *Szalay* Imre igazgató válaszol. *Szalay* Imre ezután előadja *József nádor és Széchenyi Ferenc* gróf című tanulmányát. Az ünnepre írt emlékkönyvet és az ünnepre vert emléket a közoktatásügyi miniszternek átnyújtja *Fejérváry* László dr. múzeumi osztály-igazgató. A múzeum tisztviselői kara nevében dr. *Horváth* Géza osztályigazgató megkoszorúzza *József nádor*nak a múzeum dísztermében elhelyezett mellszobrát. A díszgyűlésből a résztvevők a kertbe vonulnak *Széchenyi Ferenc* gróf szobrának leleplezésére.

Nov. 27-én délelőtt 10 órakor lesz a *Széchenyi-könyvtár* állandó kiállításának bemutatása. A múzeum ugyanis a birtokában levő nevezetesebb oklevelekből, kéziratokból és okmányokból állandó történelmi és irodalomtörténeti kiállítást rendezett. Délelőtt 11 órakor az érem- és régiséggyűjtemény rendezett *Fejérváry* László dr. múzeumi osztály-igazgató. Délelőtt 11 órakor az érem- és régiséggyűjtemény rendezett *Fejérváry* László dr. múzeumi osztály-igazgató. Délelőtt 11 órakor az érem- és régiséggyűjtemény rendezett *Fejérváry* László dr. múzeumi osztály-igazgató. Délelőtt 11 órakor az érem- és régiséggyűjtemény rendezett *Fejérváry* László dr. múzeumi osztály-igazgató.

A Magyar Tud. Akadémia november 17-iki ülésén, dr. *Than* Károly elnöklése mellett, szaktudományi előadások voltak napirenden.

Dr. *Hoór* Mór székfoglaló értekezést tartott, a melyben a villamos szigetelő szivócskájával foglalkozott. *Högyes* Endre *Donath* Gyula dr. egyetemi magántanár tanulmányát mutatta be a kholin szerepéről az epilepsziában. Ezután *Lóczy* Lajos mutatta be *Cholnoky* Jenő vendég vizsgálódásait «a deliblati homok napi hőingadozásáról». *Cholnoky* Jenő a nyár folyamán a magyar földeken különböző részeken végzett tanulmányokat s a többek között méréseket tett a deliblati fűtőhomok hőingadozásáról is. Méréseit a felülettel nyolczvanhét centiméter mélységig végezte hat hőmérővel. Nyolczvanhét centiméternyi mélységben a hő alig változik. Vizsgálódásainak eredményei egészen összevágának annak a kutatásnak az eredményeivel, a melyet finn földön már előbb végeztek. Végül *Tangl* Ferenc mutatott be két tanulmányt; az egyiket *Farkas* Géza dr. írta s a vársávó hidroxilon tartalmazta kutatja; a másikat *Farkas* Kálmán írta s vizsgálja azt a kérdést, hogy a selyemhernyó fejlődése közben mekkora energiamennyiséget használ el.

MÍ UJSÁG?

A király gyöngékedése. Király Ó Felsége több napig nem hagyta el a schönbrunni kastélyt és a bécsi kihallgatások is elmaradtak. A gyöngékedés, mely miatt Ó Felségének orvosi pihenőt és tartózkodást ajánlottak, csak könnyű, múló baj volt s

Benczur Gyula: Izabella főhercegnő arcképe.

Bruck Lajos: Séta után.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

aggodalomra egy pillanatra sem adott alkalmat. Királyunk leánya, *Gizella* főhercegnő, ki Bécsben időzött, november 18-án visszautazott Münchenbe. Ez is öröndetes biznysága, hogy a király betegsége nem aggasztó. November 20-ikán azonban Bécsben az a hír terjedt el, hogy a király egészségi állapota nem javult. Ez alaptalan híresztelés volt. A király rheumatikus fájdalmai az utolsó napokban teljesen megszűntek, de a mikor hirtelen hidegre fordult az idő, ismét föléptek a fájdalmak s azóta a király kénytelen volt lemondani a schönbrunni parkban való mindennapos sétájáról s folyvást a szobában maradt. De azért Ő Felsője minden nap néhány óra hosszat dolgozik s mint rendszeren, most is fogadja a főudvarmestereket és a főhadsegédekét. A király közérzése és általános állapota kielégítő, de azért az orvosok nagy kiméletet tanácsolták az uralkodónak. Azt is ajánlották, hogy használjon massage-kurát s már legközelebb meg is hívják azt a masseurt, a ki a néhai királynét gyógykezelte.

Erzsébet napja. Néhai Erzsébet királyné emléket november 19-én kegyeletesen ünnepelték Magyarországon. A templomokban felekezeti különbség nélkül isteni tiszteleteket tartottak, az iskolákban szünetelt az előadás és emlék-ünnepre gyűltek össze a tanulók.

Budapest en a hivatalos isteni tisztelet a budavári Mátyás-templomban volt, a hol Nemes Antal apátplébános mondott misét abban a misemondó ruhában, a mely a boldogult királyné mennyaszonyi ruhájából készült. A királyi palota Szent István-kápolnájában Kanter Károly, a királyi palota plébánosa misézett. A misén ott voltak az udvarnagyi hivatal tisztviselői Apponyi Lajos gróf udvarnagyi vezetésével. Az egyetemi templomban az egyetem rektora, dékánjai jelentek meg. A szerb templomokban szintén istentisztelettel ülték meg Erzsébet királyné emlékezetét. — Az operaszínházban pedig Liszt Ferenc nagy zenekari művét, a «Szent Erzsébet» oratoriumot adták elő.

* A tél. Keményen köszöntött be a tél mindenfelé már november első részében s úgy látszik, a rendes időjárást akarja folytatni, mikor volt tél, tavasz és nyár. A múlt télen nem is fagyott, de tavasz sem mosolygott s a nyárnak csak néha akadt kalászt és gerezdet érlelő néhány meleg napja. Az idei tél Éjszaka-Amerikában már októberben fenyegetően jelentkezett és elősegítette a nagy szén-sztrájkot. Novemberben Európában is beköszöntött borult égével, ködjével, havával és a metsző hideg széllel; mely e hó közepe óta dermesztővé változtatta a levegőt. Az adriai-tengernek és partvidékének híres bőra szele napok óta süvölt és megakadályozza a hajók indulását, kikötését. Fiumében, Triesztben a közlekedés megakadt s a metsző szélben az utczák forgalma is szünetelt. A kopár Karst hegyei közt már egy hét óta havazik s a hideg nem enged. Franciaország déli részén szintén kemény a tél, valamint Felső-Olaszországban. Minálunk a hegyes vidéken mind éjszakai, mind Erdélyben a havazások szintén beköszöntöttek s a folyók befagynak, a szelesek medrekben zajlanak. Budapestben száraz a hideg, átható széllel. A város utcáin a nehéz szenes kocsi csammognak. A népkonyhák, az ingyen tej és kenyérszótó-helyiségek előtt nagy csoportban álldogál a szegényesség. De egy nagy városban nem hiányzik a tél örömei sem, a barátokat, ismerősöket összegyűjtő meleg kályhák társasága, a jóság, az estélyek. A kocsolya-egyesületek is felköthetik az acél Halifaxot, melyet tavaly egész télen a rozsdá mart. A városligeti tó napok óta befagyott már, a nyüzsgő, vidám élet megkezdődött a jégen. Az esti órákban felgyűlnek a villamos lámpák, főlhangzik a katonai zenekar. A szegények és munkanélküliek számára pedig gyűjtönek, mert a tél akármikor jön is, előbb vagy később, nekik mindig megpróbáltatást hoz a fűtetlen kis lakásokba, a szalmazsákokra, a rongyos, vékony ruhákra és a gondteljes fejekre, melyek csüggedten és szomorúan nézik a kemény kiengesztelhetetlen telet, a szegénység csapását.

A Múcsarnok téli kiállítását nagy közönség látogatta. November 20-ikán délután megjelent *Klotild* főherceggasszony is, leányával, *Morgit* főhercegnővel, *Turn-Taxis* herceg néjével. *Paar* Géza, a Képzőművészeti Társulat ügyvivője kalauzolta

a fejedelmi látogatókat, kik nagy érdeklődéssel nézték meg a kiállítást. Ugyane nap estéjén tartották a Múcsarnokban az első séta-hangversenyt a honvédzenekar közreműködésével. Az összes termek szorongásig megteltek.

Lónyay grófok birtokvásárlása. Gróf Lónyay Elemér és neje Stefánia belga királyi hercegnő magyarországi letelepedésükhez nemcsak a budai Lónyay-villát vásárolták meg, hanem alkudoznak az elhunyt báró Schossberger Zsigmond *turai* birtokára is, mely közel esik a fővároshoz és úri kastélyval van ellátva.

Az olasz királyi család öröme. *Helena* olasz királyné november 18-ikán reggel leánygyermeknek adott életet. A fiatal olasz királyi párnak ez második gyermeke. Mindkettő leány. Az újszülött főhercegnőt *Mafalda* névre keresztelik.

Bezerédj István szobra. Tolnamegye egykori követének, Bezerédj Istvánnak, a jobbágyság felszabadítása egyik harcosának, szobrot óhajtanak állítani Szegzárdon. A szoborra eddig 10,727 korona gyűlt össze. A gyűjtést a kaszinóban alakított bizottság folytatja, a melynek élén Simontics Elemér vármegyei főjegyző buzgólkodik.

Kecskemét város szobrai. A nagy magyar alföldi város, mely emelkedik és gyarapszik, a művészeteket is melegen fölkarolja. Szép katolikus templomát díszsel alakította át és falstéményei elkészítésével egyik jeles művésznőnk, *Roskovics Ignác*ot bízta meg. A város irodalmi kitűnőségének, *Katona* Józsefnek, a «Bánk bán» költőjének a vasuti indóház előtti parkban levő mellszobrát is értékesebb művel akarja fölcserélni. A mellszobrot kiveti a költő sírjára s helyette szép nagy érc-szobrot állít a városban. Arczképét a város díszterme számára Roskovicsnál rendelt meg. *Kossuth* szobrára is jelentékeny összeget szavazott meg s ezelőre 34,000 korona gyűlt össze. Egyik kiváló szobrászunkat bízta meg a kivittel.

Zemplényi Tivadar: Aggódás.

Vaszary János: Szolgalegény.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Szenes Fülöp: Böske.

A képviselőház könyvtára. A képviselőház könyvtára, melyet csak az utolsó harmincz év alatt kezdték gyűjteni, máris az ország nagyobb könyvtárai közé tartozik s főleg államtudományi és politikai munkákban bővelkedik. A könyvtár bizottságának jelentése szerint jelenleg 50,000 kötetből áll. A régi országgyűlési iratok megszerzését is folytatják. Az országgyűlés múlt élszaka alatt 115 képviselő vett ki használatra 4000 kötet könyvet.

A régi képviselőházat, mely a telet természeténél fogva fővárosi tulajdonná lett, különböző célokra kéri. Beöthy László, a Nemzeti Színház volt igazgatója is kéri színháznak. A városhoz intézett kérelmében azt mondja, hogy az épületet 300,000 korona költséggel alakítaná át színházzá, ha a főváros 30 éves szerződést köt vele. Évi bér fejében 20,000 koronát ajánl. Harmincz év múlva a színház a város tulajdona lenne.

A budai Korvin-téri szökőkút. A budai Korvin-térnek szökőkúttal való díszítésére egy vagyonos polgár, Millacher megfelelő összeget hagyott. A pályázaton egy fiatal szobrászt, Nagy Kálmánt bízták meg a szökőkút elkészítésével, a ki azonban időközben elhunyt. Új pályázatot hirdettek, de a 35 pályaműből a bírálók egyet sem fogadtak el. Dankó József, Füredi Rikárd és Markop Béla, Holló Barnabás, Jankovics Gyula, Ligeti Miklós, Jámbor és Bálint műveit egyenként négy száz koronával jutalmazták és az öt művészt, továbbá az első pályázaton díjat nyert Donáth Gyulát szűkebb körű pályázatra hívja föl. A pályaműveket a városligeti iparcarnokban közszemlére teszik ki.

Egy magyar főúri képtár elárverése Bécsben. November 25-én Bécsben értékes képgyűjtemény kerül nyilvános árverés alá. A gróf *Brunsvik*-féle gyűjtemény ez, majdnem négyszáz darab s többnyire régi francia, hollandi, német, flamand, angol, olasz és spanyol mesterektől eredő képekből. A képtár legutolsó gazdája gróf *Brunsvik Géza* volt, a kinek halálával a magyar főúri család ki is halt férfiágon. A képtár a *Rádaiak* alapították és pedig *Rádai Pál* gróf, a tizenhétödik század második felében. *Rádai Pál* gróf fia, a híres *Rádai Gedeon* szaporította a gyűjteményt, mikor azonban a múlt század harminczas éveiben a magyar nemzeti színházat főúrainak megalapították, *Rádai Gedeon* eladta képtárát gróf *Brunsvik* Antalnak, hogy a színházalapításban résztvehessen. Ekkor vándorolt át a képtár a pézsi kastélyból a martonvásáribá. Gróf *Brunsvik Géza*, a család legutolsó férfinaságja azonban eladta a martonvásári birtokot és kastélyt s az idők folyamán hatalmasan megnövekedett gyűjtemény így jutott a Semmering levő soraeni kastélyba, onnan pedig most Bécsbe, az árverési csarnokba.

Kolumbus hamvai. Amerika fölfedezőjének, *Kolumbus* Kristófnak hamvait új koporsójában nov. 17-ikén fényes ünnepélyekkel szállították át a *szevillai székesegyház*ból a most épült külön mauzóleumba. A koporsót haditengerészek vitték, utánuk a *szevillai érek* és a papság, a tengerészeti minisz-

ter, a cadizi tábornagy és más kiválóságok mentek. Mise után elhelyezték a koporsót a mauzóleumba, a hol ezentul zavartalanul fog pihenni. Kolumbus hamvai kétszáz évig nyugodtak *St-Domingo* szigete. 1796-ban *Havannába* vitték át s miután a spanyolok *Kubát* az amerikaiaknak kénytelenek voltak átengedni, a hamvakat *Szevillába* szállították.

Egy történelmi nevezetességű francia kastély égése. Az *Orléans* francia királyi család történelmi nevezetességű kastélyában, *Eu*-ben tűz támadt és a kastély nagy része leégett. A kár több millió frank s nagyrészt pótolhatatlan veszteség, mert sok műemlék elpusztult. A tüzet a kályhából kieső láng okozta. A kastély baluszka és a középső épület teljesen elhamvadt, csak a jobb szárny maradt ép-ségben. *Lajos Fülöp* királynak és az ifjú *orléans* hercegnek szobái romban hevernek. Több értékes műemléket kivettek az égő kastélyból. A többi közt kimentették azt a bronz-szobrot, a melyet *Páris* városa 1839-ben ajándékozott az *orléans* hercegnek házassága alkalmából, azután *Jeanne d'Arc* szobrát, a mely *Mária orléans* hercegnő műve. A harminczezer kötetből álló könyvtárnak kétharmad része elhamvadt. A kápolnát, melyben *gyönyörű* festett ablakok vannak, megmentették. Még nem számíthatták össze, hogy mennyi a kár a régi épületben és a műtárgyakban.

Nemzetközi macska-kiállítás Budapest. Kutya-kiállítás ugyan csak egyszer volt Budán, hanem macska-kiállítás rendeztek már többször, most pedig nemzetközi macska-kiállításra készülnek. A külföld nagyobb városaiban ez már régen szokásos s *Budapest* december 4-től 9-ig lesz macska-kiállítás a királyi bérpalotájában (Kigyó-tér 1. sz.) a 16. sz. üzlethelyiségben. Ilyen kiállítások voltak *Páris*, *London*, *Berlin*, *Hamburg*, *Drezda*, *München* és *Prágában*. Bejelenthetők a kiállításra a házimacskák mindenféle színben, továbbá man-sziam, perza, *Ginster*, amerikai és kínai macskák, félvérű *angora*, óriási, algirai és afrikai álarcos *angora* macskák. A kiállítás bezárásával díjakat fognak kiosztani a fajtisztaság és különféle hasznos tulajdonságok figyelembe vételével. Díjakul kiosztanak arany-érmét, bronzérmeket és okleveleket.

* A perza sah címzei a következők: «Királyok királya, Isten árnyéka, a mindenség központja, a tudományok kútforrása, az ég ösvénye, magasatos fejedelem, kinek lobogója a nap, kinek fénye az égboltozatot megvilágítja, kinek több harciosa van, mint csillag az égen.»

* **Khinában** a legtöbb ház rendszeren új-estendő napján szokott élni. A *Khinában* divó szokás szerint ugyanis mindennemű tartozásokat az év végén ki kell egyenlíteni, mert a ki ezt nem teszi, hitelét örökre elvesztette. Így aztán gyakran meg-esik, hogy a khinai ember a baj elől menekülni óhajtván, házát felgyújtja, hitelezőinek pedig ezt mondja: «Miből fizessék? Az istenek mindenemet elpusztították. Követeljétek a pénzt az istenektől.»

Ha a gyujtogatás ki nem derül, az adós becsülete és hitele érintetlen marad.

* A török szultán *dolma-bagdei* palotája építésénél sommiról sem feledkeztek meg, hogy a netaláni merényleteket lehetetlenné tegyék. Az óriási épület környékét harmincz láb magasságú fal veszi körül, melyet válogatott katonaság őriz. A szultán tulajdonképeni lakosztályát egy vaskapukkal ellátott 12 láb vastag fal zárja el a többitől. Ezenkívül a szobák falai golyómentes vaslemezekkel vannak bevonva. Azt mondják, hogy egy folyosó tíz titkos hálószobát köt össze egymással s így megbízható testőrön kívül senki sem tudja előre, hol fogja a szultán az éjszakát tölteni.

* **Berlinben** két millió gyermek közül 1825 óta 22,441-szer iker született. Ehez hasonló jelenséget más világvárosokban sehol sem tapasztaltak.

Magas kitüntetés. Dr. *Richter Adolf* ur, keresk. tanácsos, az ismeretes *Richter F. Ad.* és társa cég, csász. és kir. szab. képzőművészeti tanácsos, és kam. szállítók, Bécsben I., *Operngasse 16.*, egyedüli tulajdonosa, a «*Lipcei tanintézet*» birtokosa, a «*prágai Richter-féle gyógyszerár*» stb. tulajdonosa, az újabb időben *Ferd. Károly főherceg*, csász. és kir. Fensége által a kam. szállítói czim adományozásával lett kitüntetve.

HALÁLOZÁSOK.

Dr. *Országh Sándor*, nyug. miniszteri tanácsos, volt országgyűlési képviselő, a főváros törvényhatósági bizottságának s a közmunkák tanácsának tagja november 14-ikén elhunyt *Budapest*ben, 66 éves korában. Az utóbbi években már inkább csak a főváros ügyeiben s közgazdasági vállalatoknál fejtett ki tevékenységét. Mikor még a főváros nem volt egyesítve, *Budán* kezdte nyilvános pályáját, a hol egy ideig tanár volt, majd városi főjegyző és tanácsos. A fővárosi közmunkatársak megalakulásakor itt újabb tevékenységi kört nyert. 1881-ben a főváros II., utóbb a III. kerülete választotta meg képviselőnek, szabadelvű programmal, legutoljára 1887-ben. Több fővárosi pénzüntézet és vállalat vezetéseiben is részt vett.

Péchy József miniszteri tanácsos, az orsz. vízéptési igazgatóság vízrajzi osztályának vezetője, 74 éves korában meghalt *Budapest*ben. Az érdemes szakférfi multjából fölemlítjük, hogy a szabadságharcot is végig küzdötte. Később mint vízi mérnök működött s részt vett több folyó szabályozásának előkészítésében. Ebbeli tanulmányait külföldön is bővítette. Az állam szolgálatába 1873-ban lépett, mint a bégaecatornai kir. mérnöki hivatal főnöke. Négy évre reá miniszteriumi főmérnök lett. A vízrajzi osztályt 1886-ban szervezte, a melynek haláláig vezetője volt. Ő rendezte nálunk a vízrajzi osztályban az árvízjelző szolgálatot, a mely a maga nemében most is jelesül működik s a külföld elismerését is kivívta. Számos szakművet is írt.

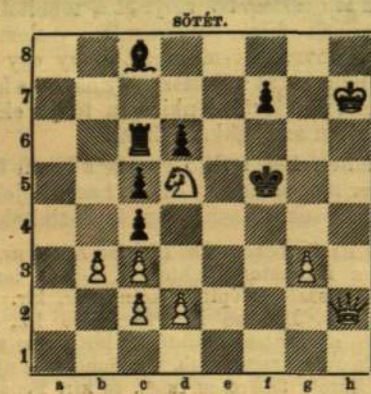
Elhunytak még a közelebbi napokban: *LALCHAY Pál*, nyug. szurdok-püspökii plébános, az egrí fő-

egyházmegye gyémántmisés és nagy jótékonyúságú papja Pászión életének 89-dik évében. — VÁNYA FERENCZ, özímétes prépost, nyug. budapesti katonaplébános, 63 éves korában. — REZÁK MIHÁLY, somi gör. kath. lelkész 57 éves korában, Som községben. — HIBESCH KÁROLY nyug. magyar államtitkár az Ó-Fel-sége személye körüli miniszteriumban. — SZENTPÉTERI FERENCZ köztisztviselő eltd. földbírók, Mező-túron, 32 éves korában. — HOROGSZEGI SZILÁGYI DÉNES, a nagy-károlyi ref. egyházmegye tanácsbírája, megyei bizottsági tag, 34 éves korában. — FUCHS NÁNDOR, fővárosi régebbi tisztviselő, a budapesti kath. kör elnöke, Budapest. — ID. HALÁSZ GYULA, ó-budai iskolaigazgató, fővárosi bizottsági tag, 60 éves korában. 40 év óta volt a főváros szolgálatában. — VARGA MIHÁLY, 48-as honvéd Répzelakon. Részt vett Budavár bevételénél s ott meg is sebe-sült. — SPRINGER DÁNIEL, 48-as honvédszázad-had-nagy Budapest 78 éves korában. A segesvári és nagyszabonyi ütközetek után Bem tábornok szemé-lyesen tüzte mellére a vitézségi érmet. — OBRINCZÁK JÓZSEF, mérnök és építőmester, Budapest 43 éves korában. A parlamenti palota és a királyi vár építé-sénél is működött. — ZÉN KÁROLY, Versecz-város nyug. árva-anya, 68 éves korában Fehérléptem-plo város körházában. — ISTVÁNYI FERENCZ, abauj-torna vármegyei földbírók és kőművesgyáros, életének 69-ik évében Hollóházán. — DR. HALÁSZ LAJOS, szegedi orvos 46 éves korában. — MÓRÓCZ FERENCZ, gyakorló ügyvéd Budapest 53 éves korában. — ID. DUDÁS JÓZSEF, bírók 61 éves korában Kis-Tályán. — BALINT LÁSZLÓ, polgári iskolai tanár 31 éves korában, Breznóbányán. — HOROVITZ MANÓ, 48-as honvéd Lőcsén 76 éves korában.

HORVÁTH BÉLANÉ, szül. Nicora Róza, az eszter-gommegyei főispán felesége, 36 éves korában, Ipoly-Nyéken. — KLETTER ERDMANNÉ, szül. Sebastiani Irma, a Brunn melletti Königsfelden, 53 éves korá-ban. Halála a budapesti Bogisich- és Kamermayer-családokat borította gyászba. — ÖZV. HELL FERENCZ, szül. Karl Teréz 82 éves korában, Buda-pest. — ÖZV. MILKOVICS ANTALNÉ, szül. Barcza Mária, 88-ik évében, Győrött. — IGLÓI SZONTAGH ERZSIKÉ, Szontagh Titusz és neje, Boross Erzsébet 17 éves leánya, Budapest.

SAKKJÁTÉK

2302. számú feladvány Richter J.-től.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2285. sz. feladvány megfjtése Holzhause Fr.-től.

Világos.	Sötét.
1. Fb1-h7	Kc8-f6
2. Hc7-f5	Kf8-e5
3. Hf5-e8	Kc5-f6
4. Hc3-g4 mat.	

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomayán: Németh Péter. — Liptóvárt: Hoffbauer A. — Bakony-Szentlászlón: Szabó János. — Kecskeméten: Balogh Dénes. — Fekerten: Kintzig Róbert. — A pesti sakk-kör.

Hibaigazítás: A mulhetti 2301 sz. feladványban h8 en világos vezér áll sötét helyett.

Szerkesztői üzenetek.

M. I. Hogy miért veszték ki az óriási testű mam-muthok, melyek valamikor roppant számban tartó-zkodtak a mai Szibéria területén, — teljese-ben bizonytalan. Régebben az volt a nézet, hogy Szibéria ég-hajlata hirtelen megváltozott, melegebbé lett, minek következtében az elefántok hasonló állatok tönkre mentek. De legújabbban egy jég közű fagyott mam-muth testére bukkantak rá, mely sűrű, gyapjas szőrel van fedve, a miből bizonyos, hogy az ottani éghajlat már a mam-muthok idejében is hideg volt. A hideg tehát nem lehetett oka a pusztulásnak. Ez a most feltalált mam-muth-példány valószínűleg éle-temre keresés közben szakadt le valami mély hasa-dékba, a honnan kiszabadulni nem tudott s megfjé-hetetlen módon befagyott. Hogy úgy szakadt le, mutatja kapaszokód helyzete és hogy pár centje is el volt törve. Hirtelen érthető a veszedelem, mert

nyelvén és fogain még most is ott voltak a fűvek maradványai, a melyeket éppen legelésezett.

H. L. Robbanó puskaport és dinamitot csak ható-sági engedély alapján lehet vásárolni. Az engedélyt az illetékes közigazgatási hatóságtól kell kérni.

Álmok. Hogy az ember soha sincs megelégedve azzal, a mije van, hanem mindig másra vágyódik, ez régi igazság s ilyen zavaros és laposan elmonva éppen nem bír érdeklődést kelteni.

Merengés. Az én nótám. Nagyon körmönfontan, mesterkéltén ír s e mellett nincs se gondolata, sem érzése, melyet érdemes volna megírni. Az első vers zavaros, az ember alig bír eligazodni, hogy mit is akar vele mondani, a másik meg csupa ócska közhely.

Gleichenberg. Vannak csinos részletei, de egészen véve kissé bágyadt, olykor keresett, szónokias. Rhyth-musa és rímzése ellen is sok a kifogás.

Messze lakik. Népies hangjáról némi figyelmet érdemel.

Felejtethetetlen boldog idők. Szerzőnek nincs semmi formaérzéke, a nélkül pedig bajos verset írni.

Nem közelíthetők: Úgy szép a róza. Ózkor. Mind a kettő semmitmondó, üres, verselése is nagyon kez-detleges. — Aldottak. Jaj de szép a... Ne csokoly úgy stb. Csupa merő népdal-frázis, a legkopottabbjából. — A természet vadvirága. Nem volt semmi mondani valója, mikor ezt írta. — Gyász. Délibáb. Könyvek. Csak az utolsóban van némi kis hangulat, de ez is mások hangulatának visszhangja csak, nem a szerző szívéből fakadt. — A halál. Értelmetlen, gyerekes fantazmagória, a humor minden szikrája nélkül. Hogy mily rozsl tud magyarul, arról nem is szólunk. — Álom. Iszetlenség. — Isten. Figyelembe kellett volna venni a tíz parancsot közül a máso-dikat.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 44. számában megjelent kép-talány megfejtése: Szász kút a gégem csapja.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

A Szinye-Lipóczi Lithion-forrás

Salvator kitűnő sikerrel használhatók

vese-, húgyútyag-, húgydara- és kövszénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.

Diuretikus (viz. hajtó) hatású.

Vasmentes! Könnyen emészthető! Csirameszes!

Kapható ásványvízkereskedésekben vagy a Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen. Budapest, főraktár Edes-kuty L. urnál.

Szépség! Az összesa szépítőszereket föltulmulja a

Sirène-Crème 9656

Artszalmatlan szar szeplo, májfolót, bőrhámlás, pör-senés, pattanás, bőrtájkák, az arcbőr vörössége, rovarok csípése és általában a bőr minden fájda-lmas bántalma ellen; a ránczokat elsimítja. Tégely 3 korona. Hozzá a

Sirène-Poudre fehér, rózsá és crème színben 3 korona és a

Sirène-Crème-szappan 1 drb 1 korona 20 fillér, egy doboz 3 drb 3 korona.

Főraktár Budapest: **Török József** gyógyszer-tára Király-utca 12 és

Luett Sándor illatszere-szémél, IV., Váci-utca 9.

Egészség!

Ha őszül a haja, használja a „Stella“-vizet

(Hair Regenerator), mely nem fest de a haj eredeti színét adja vissza

Úvegeje 2 korona.

Zoltán Béla gyógyszer-tárában 6 cs. és k. fensége József főherczeg udv. szállítoja, Budapest, V., Sétátár-utca, Szabadág-tár 9484

LILY CRÈME SECHE POUR LA TOILETTE

LILY DRY-CREAM FOR THE TOILET

Kéz és arcz ápolására. 1 doboz 50 fillér.

Detsinyi Frigyes Budapest, V., Marokkoi-u. 2. A fekete Lutyához. 4761

POLGÁR SÁNDOR orvosi mű- és kötszerezémél

Budapest, VII., Erzsébet-körút 50

legújatosabban beszerezhetők saját gyártmányu m. kir. szab. sérvkötők, betegápolási-czikkek, kötszerek, összes gummiárúk, valódi franciaia különlegességek (övsze-rek) stb. 9123

☛ Képes árjegyzék ingyen.

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

MAGYAR REMEKIRÓK

55 KÖTET

SHAKSPERE ÖSSZES SZINMŰVEI

6 KÖTET

ÁRUK EGYÜTT: 240 KORONA

KÜLÖN: Magyar Remekirók 220 kor. Shakspere 30 kor.

Most jelent meg a II. sorozat!

TARTALMA:

Arany János munkái II. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Riedl Frigyes.

Kossuth Lajos munkái. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Kossuth Ferencz.

Reviczky Gyula összes költe-ményei. Sajtó alá rendezte és beve-zetéssel ellátta Koroda Pál.

Szigligeti Ede szinművei I. köt. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Mayer József.

Vörösmarty Mihály munkái II. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Gyulai Pál.

Az öt kötetből álló első sorozat tartalma:

Arany János munkái I. Sajtó alá rendezte Riedl Frigyes.

Vörösmarty munkái I. Sajtó alá rendezte Lévy József.

Tompa Mihály munkái I. Sajtó alá rendezte Lévy József.

Garay János munkái. Sajtó alá rendezte Ferencz Zoltán.

Csikó Gergely szinművei. Sajtó alá rendezte Vahni Károly

☛ Minden könyvkereskedésben kapható.

Horgony-Kőépítőszekrény. * Horgony-Hidépítőszekrény.

Ezen egymást tervszerűen kie-gészítő Horgonyszekrények még mindig a gyermekek kedvencz já-téka; nagyszerű magas- és hidépít-ményekkel felnötteknek is érdek-feszítő szórakozást nyújtanak és ezért egy karácsony alatt se hiányozzanak.

A hidépítőszekrények a 12-ik számú elkészültek és oly pompás hidépítési mintalapokat tartalmaznak, hogy egy Horgony-Kőépítőszekrény birtokosa sem mulassza el azokat kiegészítéssel beszerezni. Bővebbet találunk erről és a „Saturn” és „Meteor” új rakásjátékokról az új képes árjegyzékben, a mely ingyen és bérmentve küldetik. Bevásárlás alkalmával csak a hires „Horgony” védjegyvel ellátott szekrényeket fogadjuk el, mert valamennyi másféle kőépítőszekrény csupán a Richter-féle eredeti gyártmány utzatniai.

Kaphatók a bel- és külföld valamennyi finomabb játékszertüzleteiben.

Richter F. Ad. és Társa, Csász. és kir. udvari és kamarai szállítók. Iroda és raktár: I. Operngasse 16, Bécs, Gyár: XIII. (Hiesing), Rudolstadt, Nürnberg, Olten, Rotterdam, Szt.-Pétervár, New-York, Oity.

ESZMÉNYI KEBEL

érhető el a Párisban, Passage Verdoan 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnak ártsa, az aszonyi kebel fejlődését, valamint a ke-bel időmainak szilárdaságát biztosítja. Egy üvegecske ára használati utasítással együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest, Király-utca 12. sz. 9619

Kufeke és bélbeteg gyermekeknek.

Gyermeklisztje.

FISCHER SIMON ÉS TÁRSAI

Magyarország legnagyobb selyemáruházában

Budapest, Bécsi-utca 7, Deák Ferencz-utca 12. sz.

OCCASIO eladásra kerülnek selyem-, bársony-, plüss-, függöny- és csipkekelmék.

☛ Mindennemű maradvékok bámulatos olcsó árakban. ☛

☛ Vidéki megrendelések pontosan eszközöletnek. ☛

SERRAVALLO 9397

CHINA-BORA VASSAL kitűnő helyreállító szer gyengék, vérzegények és lábbadozók számára. Ajánlja és használja orvosi kitűnőségeitől. 1200-nál több orvosi elismeréssel.

☛ Kitűnő íz. ☛

Kitűntetve több arany és ezüst érremmel.

Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.

Kapható minden gyógyszer-tárban. Serravallo J. gyógyszer. Triestben.

Általán elismert diétet-csop-mel szer (be-darozaló) és idegek léseré.

KWIZDA FLUID Kégyo jel

TOURISTA-FLUID

Erősítés és erömegnyitás céljából eredménnyel használják az összes turisták, kerékpárosok és lovaglók nagyobb tóurok után.

ÜVEG ÁRA 2 KORONA, 1/2 ÜVEG ÁRA 1 KORONA 20 FILLER

☛ Valódi csak főtűi védjeggyel. Kapható az összes gyógyszer-tárakban.

☛ KREISAPOTHEKE KORNEUBURG - BECS mellet.

Magyarországi főraktár: Török József gyógyszer-tára, Király-utca 12 és Andrássy-ut 26. 9648

+ Soványság +

Sédp telt testidomok a ml kelleti erőporunktól, 1900. évi párisi arany-éremmel kitüntetve 6-8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért ke-zesség. Orvosi tanulmányok, Szigoruan becsülték. Nem szédülés. Szá-mos közönlövel. Ára kartononként 2 kor. 50 fillér. Postaiutalvány vagy utalványval. Tisztelettel szentesít. Hygien. Institut 9305

D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 78. Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógyszer. Király-u. 12.

Csak 1.75 ft-

ha kerül egy elegáns, legújabb divátu urí vagy női gyűrű a cs. kir.

fémjelző hivatalban meg-vizsgálva és fémjelölve. A 14 karátos aranylenas valódi ezüstre van hen-gertve, ml által a gyűrűk rendkívül erősek. A gyűrűbe fog-lalt pompásan tűndőből excentrikus-büféns a gyűrű-nek előkelő és értékes kül-söt kölcsönöz. Márteknek egy papírrellet is elegáns. Szé-nyűlés utánvétel. **KARLY IG-NÁCS** által Bécs, II., Ig-lienbrunn-gasse 17. 9754

Idegbántalmak

női bajok, vérkeringési zavarok

ellen

szénsavas fürdők használata

a legajánlatosabb! Mesterséges szénsav-fürdők berendezések

DR. WÄGNER ÉS TÁRSAI

cszégénél jutányosan kapható és magánlakásokban alkalmazhatók.

Budapest, IX., Tinódy-utca 3. — (Telefon 53—28.)

Tessék prospektusokat kérni! 9742

A Franklin-Társulat kiadásában Budapest (IV., Egyetem-utca 4.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A VADÁSZZAT MESTERE.

Önképző gyakorlati utmutatás a vadászat kedvelői számára vagyis rövid foglalatla mindazon elméleti szabályoknak, melyek megtanulása s megtartása mellett a vadászatot bárki a siker gyönyörével gyakorolhatja.

Saját és egy ötven éves vadász tapasztalataiból s jeles kütfők nyomán

írta

CSERSZILVÁSY ÁKOS (Vajda János).

Negyedik, átdolgozott és bővített kiadás. — Mellékletül a vad-nyomok ábrázolása.

Ara kötve 2 K.

Igen ha-tásos vér-szegénység, sápkor, neu-rasthenia ecetel benn. Egy üveg ára 2.40 kor. Egy 6 üve-get tartalmazó postaküldés 12.12 kor. franco küldve.

Főraktár Budapest: **Török József** gyógyszer-tára.

Továbbá a készítőnél: **Rozsnyay Mátys** gyógyszer-tárában Aradon, Szabadág-tér, vala-mint minden más gyógyszer-tárban.

Rozsnyay vasas china bora.

A Rozsnyay-féle vasas china bor egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. Magyar édes borral készítve, a külföldi készítő-ményekkel nemcsak kiállja a versenyt, hanem azokat felül is mulja. Kérze-gényeknek különösen ajánlható. Számos elismerő nyilatkozat. Több körhá-zban van al-kalmára. 9413

